

Yıllardır ödüyoruz
Artık ödemeyeceğiz!

3

Cart: Gerçek bir direniş
hikayesi...

9

İşçi kadının boş vakti...

12

Hindistan:
220 Milyonluk
İşçi Köylü Grevi

17

Kapak görseli: Dilek Omaklılar

İÇİNDEKİLER

Yıllardır ödüyoruz, artık ödemeyeceğiz!.....	3-4
Hilal Tok	
Çocuklarının karnını doyurmak için her gün bir komşuya gittim.....	5
Tuzla'dan bir kadın işçi	
İşçi kadınlar: Bizim reçetemiz hep acıydı!.....	5
Neslihan Karyemez	
Kadınlar asgari bir hayal kurmaktan bile uzak.....	6
Yasemin, daraltma kendini.....	7
Yasemin	
'Geçinemiyoruz demek bile az kalır'.....	7
Berivan Balkay	
'Onlara bal kaymak, bize acı reçete'.....	8
Yasemin Öztürk	
TÜSİAD'ın araştırmasına işçi kadınlardan yanıt...8	
Ayşe Öz	
FİLM.....	9
E. Ava	
'İşçilerin dahil olmadığı bir toplu sözleşme değil, mücadele'.....	10
4/D'li çalışan bir kadın işçi	
4/D'liler 4+4'le nasıl yaşasın?.....	10
Sinem Genç	
Toplu iş sözleşmesinde kadınların da talepleri var.....	11
Seçil Sinaoğlu	
İşçi Kadının Boş Vakti.....	12-13
Adile Doğan	
Adli yardım gecikiyor çocuklar yurda veriliyor....14	
Adile Doğan	
Kadına yönelik şiddet anketinin gösterdiği.....	15
Haset Kanat	
Ah 2020, gidişin olsun benzerin olmasın.....	16
Hanima Kızıtaş-Necla Göçer-Fethiye Uçak	
SINIRLARIN ÖTESİNDE.....	17
Okulları kapatmanın çocuklara faturası çok ağır..	18
Aylin Akçay	
Koronanın gösterdiği.....	19
Deniz Şeşenoğulları	
Eğitimde fırsat eşitliği mi dediniz?.....	19
Eğitim emekçisi bir kadın	
Pandeminin getirdiği.....	20
Kocaeli Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği	
Kod 29 bizi açlığa mahkum etti!.....	20
Aslı Toprak	
Yeniden üretim ve Ari Venüs.....	21
Zehra Özöcal	
1298. Sokak.....	22
Güneş Gürsoy	
Mültecilik ömrümü 'ah' etti.....	22
Mizgin	
MEKTUBUMUZ VAR.....	23
Çöpten bir hayatın direnişçileri.....	24
Nuran Gezer	

Her kışın sonu bahara çıkar

Yaşamlarımızın her yanını saran ekonomik sıkıntılar, bir alacaklının kapımızı çalması, telefonumuzu araması korkusu, biriken faturalar üstüne yeni gelecek faturaların ne kadar olacağı tedirginliği hepimizin içini kemirip duruyor bu günlerde. İnsan güzel şeylerden konuşmak, gelecek hayalleri kurmak istiyor ama ne pandemi buna izin veriyor ne de pandeminin yine halka kesilen faturası. Hayatlarımız acı reçeteler, kemer sıkma politikaları, vergilerle kuşatılırken Meclis Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen, kasım ayı sonunda nihayete erdirilen, TBMM gündemine gelecek olacak 2021 Yılı Bütçesi yine halka değil, savaşa, sermayeye ve saraya ayrılıyor.

Ekonomik krizle birleşen pandeminin yaşamlarımızı daha da ağırlaştırdığını bütün bir yıl boyunca iktidarın ekonomi politikalarıyla da gördük aslında. Her çıkan ekonomik kalkınma paketinde patronlar korunur ve beslenirken, yükü işçi emekçilerin sırtına yüklendi. İşçinin kendi alın teri olan İşsizlik Fonu her fırsatta patronlara peşkeş çekildi. Dolar tavan yaptı, Türk lirası değer kaybetti, kriz derinleşti, Ekonomi Bakanı istifa etti, faturası "acı reçete"lerle yine halka kesildi. İşçi, emekçiler 1170 lira ile yaşamaya mahkum edilirken, vatandaşın borç ödemeyi bırak bir ayı nasıl geçireceği bile düşünülmedi. Tencerelerde taş kaynaklı, evdeki şiddetin dozu arttı, iş yükü katlandı, işçiler pozitif çıkmasına rağmen çalışmaya devam etti. Kadınların, işçi, emekçilerin her türlü kazanılmış hakkına da saldırılar devam etti.

Çizdiğimiz bu tablo çok karanlık çok karamsar gelebilir, biliyoruz. Hiç mi iyi bir şey olmadı diyenlerinizi duyar gibiyiz. Oldu tabii, işçilerin üzerine hayaller kurduğu, "Çocuklarımızın geleceği" dediği kıdem tazminatının gasbedilmesine karşı verilen tepkiler, "Vazgeçmeyeceğiz" sözleri, yapılan eylemler sonuç verdi. Hükümet bir kez daha kıdem hakkını gasbetmekten geri adım attı.

Kadınların elindeki en önemli sözleşmelerden biri olan İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik saldırılara karşı kadınlar bütün bir yaz boyu mahalle mahalle, ev ev İstanbul Sözleşmesi'ni anlattı. Her türlü engelleme girişimine hatta pandemiye rağmen sokağa çıkan kadınlar "Sözleşme'den vazgeçmeyeceğiz, uygulatacağız" sözlerini haykırarak sokaklarda ve yine Hükümet geri adım atmak zorunda kaldı. Tehlike her ne kadar geçmiş olmasa da iktidar karşısındaki örgütlü gücü gördü.

Ve bir 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddet

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

te Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü'nü daha geride bıraktık. İktidarın kadınlara yönelik saldırılarını artırdığı 2015 yılından bu yana, her 25 Kasım'a daha zorlu koşullarda hazırlanıyoruz derken bu yıl, içinde bulunduğumuz koşullar daha öznel sonuçları doğurdu. Bu sonuçlar içinde her türlü zorluğa rağmen buluşmanın, 3 kişi de olsa bir araya gelmenin, dayanışmanın, nefes almak için evden çıkmanın olanaklarını yaratmaya çalıştı kadınlar. İktidarın pandemiyi toplumsal muhalefete karşı kullanmasına, her türlü bahane yapmasına rağmen kadınlar tüm olanakları zorladı, engelleri aştı, memleketin dört bir yanında sokağa çıktı, sözünü söylemekten geri durmadı, sokakları renk cümbüşüne dönüştürdü. Bunca zora, zorbalığa rağmen güzel şeyler olmadı diyemeyiz yani. Ve biliyoruz ki kış sert ve çetin geçse de her kışın sonu bahara, her karanlığın sonu mutlaka aydınlığa çıkar.

***

Bu ay dergimizdeki yazılarda kadınların anlattıkları da tüm zorluklara karşı bir çıkış yolu bir çare bulma arayışını ortaya koyuyor. Ana yazımızda yıllardır bize yüklenen acı reçeteleri hatırlatırken, bugün bize dayatılanlara karşı taleplerimizi söylemekten geri durmuyoruz.

Asgari ücretin belirleneceği aralık ayında, insanca yaşayacak bir ücretin ne kadar olması gerektiğini tartışırken, insanca çalışma koşulları ve insanca yaşam hayalimizi bir kez daha dile getiriyor kadınlar.

Büyük umutlarla taşerondan kadroya geçirilen 4/D'li işçi kadınlar, toplu sözleşme haklarının geri verilmesi talep ederken, toplu sözleşmelerde kadınların söz hakkı

için mücadele çağrısı yapıyor.

Uzaktan eğitimin bir handikapa dönüştüğünü, işsizliğin, yoksulluğun, açlığın çekilmez bir hal aldığı dergiye yazdıkları mektuplarda anlatan kadınlar, çözümün birlikten, örgütlü mücadeleden geçtiğine işaret ediyor.

Kitap ve film yazılarımız hakları gasbedilen, patronların kârına kâr katarken kendi açlıkla terbiye edilmeye çalışılanların direniş örneklerini taşıyor sayfalarımıza.

Hayatımıza bir kabus gibi çöken 2020 yılına dair düşüncelerini dile getiren Esenyalı'dan kadınlar 2021'den de beklentilerini anlatıyor.

Halkın açlığına, yoksulluğuna, sefaletine rağmen düzenin çarkının döndürmeye çalışanlara karşı elbette söyleyecek sözümüz, değiştirecek gücümüz var. Birlikteliğin kuvvet getireceğini bilirken; sermayeye karşı birliğimizden başka çaremiz olmadığını da çok iyi biliyoruz.

Gelecek sayımız yeni yılda çıkacak. Gönül istiyor ki gelen yıl, gidene aratmasın. Gönülün istediğini gerçek yapmak sadece durup dilemekle mümkün değil. 2021'in biz kadınlara ferahlık getirmesi için üstümüze düşenler var. "Bir benle olur mu?" demeyin, bir tek bizimle olur bu değişim. Bir tek biz değiştirmek istediğimizde, değiştirmek için yan yana geldiğimizde olur.

Yeni yılın sevdiğimizimize sınıksız sarılabildiğimiz, kalabalık sofralarda kaygısızca, neşeye sohbet edebildiğimiz, şiddetin uzığında, özgürlüğe doya doya bir yıl olmasını diliyoruz.

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışları Müdürü: Erdi Tütmez

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ
İstanbul Baskı: Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62

Yıllardır ödüyoruz

ARTIK ÖDEMEMEYECEĞİZ!

Hilal TOK

Çocuğuna pantolon alamadığı için kendini yakan babanın ölümü, biriken borç ve yoksulluğa dayanamayıp siyanür içerek intihar eden kardeşler, yıllarca atanmadığı için intihar eden öğretmen aday öğrencin acısı... Unuttuk mu 8 ay boyunca kirasını ödeyemediği evde, oduncudan aldığı ıslak odunlar yanmayınca, üşüyen iki çocuğunun ısınması için saç kurutma makinesini çalıştırıp, diğer odada intihar eden Emine Akçay'ı? Acı reçetenin imtihanını milyonlar olarak yıllardır vermedik mi zaten? Her günümüzün bir parçası değil mi biriken borçlar, ödenemeyen faturalar, vergilerle kesintilerle tırtıklanıp kuşa dönen maaşlar, kursaktan geçmeyen lokma, işsizlik...

Sanki yıllardır sefalet ve açlığa mahkum edilmemiş gibi, daha düne kadar "ekonomideki şahlanış"tan bahsedenler şimdi acı reçete uygulamaktan çekinmeyeceklerini söylüyorlar. Peki biz zaten yıllardır ödemi-yor muyuz acı reçetenin faturasını?

NEDEN ŞİMDİ? KİMİN İÇİN?

"Acı reçete" nam-ı diğer "kemer sıkma politikaları", esas olarak borç ödeme krizine giren ya da girmekte olan "bağımlı" ülkelere, kaynakları, halkın refahından ve tüketim kapasitesinden alarak yerel ve uluslararası sermayenin alacaklarını karşılamaya yönlendirmenin adıdır. Halktan alınan iç ve dış sermaye çevrelerine aktarılacağı ilan edilir.

Yıllardır adı konulmamış bir biçimde halka acı reçete uygulayıp, patronlara "şahlanan ekonominin nimetlerini" sunanlar, ne oldu da şimdi uyguladıkları politikanın adını açık seçik koyma ihtiyacı hissettiler?

Bu neyin, kimin ihtiyacı?

"Acı reçeteyi" gündeme getiren acı gerçek şu ki, ekonomi dibe vurmuş durumda. 18 yılın sonunda, bütçe açığı beklenenin iki katını, döviz rezervi eksi 40 milyar doları bulunca hükümet "acı reçete" ilan ederek, aslında bir anlamda ekonomi alanında çöküşü de kabul etmiş oluyor. Bu çöküşe bulduğu çözüm ise, halihazırda büyük sorunlarla hayatta kalmaya çalışan, neredeyse mucizelerle yaşayan halkın tümüyle soyulması!

SABANCI, ASGARİ ÜCRETLİDEN DAHA MI ZOR DURUMDA?

Ekonomik krizin ağır etkisi altında geniş emekçi kesimlerin gündelik maddi ihtiyaçları artarken, iktidarın varolan kaynakları sermayeye aktardığı açık. Örneğin; ekonomik krizde zor durumda kalmaları diye Sabancı Holding'in devlete olan borçlarının yüzde 92.8'i, Cengiz Holding'in 422 milyon liralık borcunun tamamı, Akbank'ın 93 milyonluk borcunun yüzde 95.9'u, Turkcell'in 450 milyonluk borcunun yüzde 94.7'si silindi. Peki, borcu silinen, asgari ücretinden vergi almıyoruz denilen tek bir emekçi oldu mu? Hayır olmadı! Aksine emekçiler ekonomik kriz ve pandemi döneminde patronların silinen borçlarının açığını kapatmak üzere daha fazla vergi ödemek zorunda kaldılar.

KADINLARA DÜŞEN: BORÇ YÜKÜ, BAKIM YÜKÜ, İŞ YÜKÜ

Pandemiyle birlikte sermayeye sırt çıkan hükümet politikaları altında ezilen milyonlar çoğunlukla borçlanarak hayatta kalmaya çalışıyor. Veriler gösteriyor; geçen senenin Eylül ayından bu yıla borçlu sayısı 2 milyon 268 bin artarak 33 milyon 643 bin kişiye, borç

REFORM PROPAGANDASIYLA HALKI BEKLENTİCİLİĞE SÜRÜKLÜYORLAR

ACI reçete ilanıyla durumun vahametini kabul eder görünüp, bu zorlukları aşma yönünde bir beklenti yaratmak için "reformlar" ilan eden hükümet, esasen büyüyen tepkileri de dindirmek, halkı beklenticiliğe sürüklerken çözüm odağını yine kendisi, daha doğrusu tek adam yönetiminin başı olan Erdoğan olarak işaret etmek istiyor.

Ekonomide, adalet sisteminde, demokratik alanda yeni reform vaadi, bu alanlarda yaratılan yıkımın geldiği aşamada mızrağın çuvala sığmayacak kadar büyümüş olması, geniş halk kesimlerinin nezdinde yaşanan itibar kaybı, bu hamlelerin beklenen etkiyi yaratmayacağı gerçeği var bir yanda. Ekonomik krizin sıkışmışlığında 'şahlandık' hamasetine artık sığınamayan iktidar, reformlarla sermaye gruplarına göz kırıyor.

Ancak bir gerçek var ki; tablo olumsuzlaştıkça ve biriken öfke bir örgütlülüğe dönüştürülemedikçe, iktidara güven azalsa da kendi gücüne duyulan güven de az olduğu için halkın beklentileri düşüyor. Örneğin; asgari ücretin belirleneceği şu günlerde, "durumun vahameti ve iktidarın pandemi sürecinde hep sermaye lehine hareket ettiği gerçeği"yle bu durumun değiştirilemeyeceğine ilişkin duygu, örneğin asgari ücretin insanca bir düzeye çıkarılması talebini de cılızlaştırabiliyor.

Fotoğraflar: Evrensel

miktarı ise yüzde 46 artışla 837 milyar liraya yükselmiş durumda. Bu yılın şubatından eylülüne kadar hanelerin yüzde 43'ünün borçları artmış vaziyette. Türkiye hane halkı borçluluğunun dünyada en yüksek olduğu ülkelerden biri. Bu durum, en çok kadınları etkiliyor; hem ev içinde hem de işyerlerinde. Eve giren ücreti hem borçları ödemeye hem de hanenin ayakta kalmasına yetirmeye çalışmak büyük bir dersten, evin geçimi zorlaştıkça ve borç baskısı arttıkça iş aramaya, iş piyasasındaki durum vahim olduğu için gününbirlik, kötü koşullarda, güvencesiz işlerde "iş buldukça" çalışmaya zorlanıyor kadınlar. Halihazırda bir işte çalışan kadınlar ise işyerlerinde giderek uzayan mesailer, kırılan sosyal haklar, ağırlaştırılan çalışma koşulları karşısında bu borç yükü ve geçim derdinin baskısıyla "işinden olmamak" adına katlanmak zorunda hissediyorlar kendilerini.

Bu uzunca bir süredir böyle; hatırlayalım geçtiğimiz yılın kışını. Diyanet İşleri Başkanlığı, Aile dergisinde "tasarruflu pazar alışverişi için" reçete kaleme almıştı kadınlar için. "Alışverişe listeye çıkın, ucuza almak için akşam saatlerini bekleyin, tüm pazarı gezip fiyatları öğrenin, aynı pazarcıdan alışveriş yapın" diye sıralamıştı tedbirleri. Bütçeden yüz milyarlar alan Diyanet'in önerdiği bu reçete ile örtülü ödeneklerle, sermayeye 'reformlar', halka acı reçete önerisi arasında kopmaz bir bağ var...

ACI REÇETİYİ UYGULAYABİLİRLER Mİ?

10 milyonu aşan işsiz, 10 milyon asgari ücretli, aylık sadece 700 lira ile yaşamaya çalışan 2 milyon yurttaş, 33 milyon borçlu zaten acı reçetelerle yaşamıyormuş gibi "biraz daha fedakarlık" çağrısının milyonların gerçeği karşısında bir "mümkünü" yok. Peki bizim gerçeğimize rağmen bu sorunun cevabı bizim tutumumuza bağlı.

Son yıllarda çok açık bir biçimde gördük; tek adam ve yönetiminin en korktuğu şey halkın genişleyen, büyüme potansiyeli taşıyan tepkisiyle karşı karşıya gelmek. İşçiler, emekçiler, kadınlar, gençler kendi taleplerine sahip çıkan bir mücadele eksenine girdikleri an bir geri adım atılıyor. İşte İstanbul Sözleşmesi örneği, işte çocuk istismarını evlilikle aklama önergesini geçirememeleri, işte kıdem tazminatını gasp edecek, çalışma yaşamını iyice güvencesizleştirecek torba yasanın yasalaşmaması... Acı reçeteye, şu an yaşadığımız koşullardan çok daha kötü koşullara mahkum edilme ihtimaliyle mücadele etmenin tek mümkün yolu, bu reçetenin hedefi olan tüm toplumsal kesimlerin birlikte mücadelesi... 10 milyonu aşan işsiz, 10 milyon asgari ücretli, aylık sadece 700 lira ile yaşamaya çalışan 2 milyon yurttaş, 33 milyon borçlu... Emegiyle geçinip emegiyle ayakta durmaya çalışan milyonlar! Yani nüfusun yüzde 90'ı... Bu rakamlar sadece yokluğun ve yoksulluğun acı tablosuna değil, aynı zamanda acı reçeteye karşı mücadelenin potansiyel bileşenine de işaret ediyor.

NE İSTİYORUZ? NE YAPACAĞIZ?

BİZE dayatılan yokluğa, hiçliğe mahkum yaşamamak için yapabileceğimiz yegane şey birlikte mücadele etmek. Kadın örgütlerinin, sendikaların, tüm işkollarından kadınların bir araya gelmesiyle; yokluğu çözümeze gören her kadınla buluşup onu bu "çokluğun" bir parçası haline getirmek, bize reva görülene boyun eğmeden, hakkımız olan yaşam için sesimizi yükseltmek için örgütlenmek! İktidarın en çok korktuğu birliğimizdir!

Pandeminin ve ekonomik krizin faturasını biz ödemeyeceğiz!

✓Pandemiyle beraber ücretsiz izinler ve kısa çalışma ödeneği ile işçilere "1177 lira ile geçinin" diyorlar! Hayır! Salgın süreci sona erene kadar yoksulluk sınırının altında yaşamak zorunda bırakılan her haneye sosyal ekonomik destek verilmeli, ücretsiz doğalgaz, su, elektrik, telefon, internet hizmeti sağlanmalı, bu durumda olan yurttaşların kredi borçları ertelenmeli.

✓Sermaye kesimine sağlanan teşvik, vergi, sigorta indirim gibi ayrıcalıklara son verilmeli, hizmet alımında garanti ödemeler iptal edilmeli, bu kapsamdaki tüm projeler sonlandırılmalı.

✓İşsizlik fonu, bireysel emeklilik fonu

gibi fonlar amacı dışında kullanılmamalı, yönetim işçilerin çoğunlukta olduğu kurullara bırakılmalı ve tüm kaynaklar kuruluş amaçlarına uygun olarak işçiler ve halkın ihtiyaçları için kullanılmalı.

✓Asgari ücret insanca yaşanacak bir düzeye yükseltilmeli, asgari ücret vergiden muaf tutulmalı.

Bunlar hayal değil! Patronların silinen borçlarının tutarına bakın; sermayeye verilen teşviklerin miktarına, devlet kasasından üstlenilen ödemelerine bakın. Çok şey istemiyoruz; bizim emeğimizle oluşturulan bütçenin bizim için harcanmasını istiyoruz. Bu mümkün; yeter ki bu talepler etrafında birleşelim, mücadeleyi büyütelim...

**İNSANCA
YAŞANACAK ÜCRET
HAKKIMIZ!**

İllüstrasyon: Freepik

10 milyon işsiz, 10 milyon asgari ücretli, ayda 700 lira ile yaşayan 2 milyon yurttaş, 33 milyon borçluya "fedakarlık" çağrısının bir "mümkünü" yok. Bu gerçeğe rağmen acı reçeteyi uygulayabilirler mi?

Fotoğraf: Evrensel

İşçi kadınlar: Bizim reçetemiz hep acıydı!

Neslihan KARYEMEZ
Küçükçekmece-İstanbul

Eski Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın istifasının ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan ekonomide acı reçeteyi uygulamaktan kaçınmayacaklarını söyledi. Ekonomistlere göre Türkiye için acı reçete yüksek faiz, ilave vergi ve kemer sıkma demek. Peki yoksul emekçi kadınlar için ne anlama geliyor? İkitelli Organize Sanayi Bölgesinde bir kumaş fabrikasında çalışan Zeynep ve Avcılar'da bir iç giyim firmasında çalışan Sevda ile bu "acı reçete"yi konuştuk.

'BİR ÇALIŞANLA BİR EV ASLA GEÇİNEMEZ'

2019 bordroları düzenli incelediğinde maaşından her ay 600 ila 800 lira arasında vergi kesildiğini söyleyen Zeynep "Bir insan 600 lirayı kendine ya da mutfağına ayırabiliyor mu? Elbette hayır! Ama her ay düzenli maaşımızdan vergi kesiliyor. Cumhurbaşkanı, devletin kazanç kapısı biz işçileri hor kullanıyor. Faturalarımı kaynanamlar ödediği halde geçinmekte zorlanıyorum. Ev aldık, eşimin maaşı direkt krediye gidiyor. Benim, çocuğun masrafları, mutfak derken elde bir şey kalmıyor. Her ay maaşı aldığımda düşünüyorum, 'Çocuğum için bu ay acaba kenara para koyabilir miyim' diye. Elektrik 225 lira geldi bu ay. Doğal gaz faturası daha gelecek, kış geldi artık. Bir çalışanla bir ev asla geçinemez" diyerek işçi ailelerinin ya-

'İŞVERENLERE VERGİ AFFI, BİZE ACI REÇETE'

"Yılbaşında asgari ücreti 2500 lira yapalım deyip bırakacaklar. Bir ailenin geçinebilmesi için yeterli bir ücret değil bu" diyor Zeynep ülke genelinde dayanışmanın azaldığını, özellikle böyle bir dönemde patronların işçileri düşünmediğini söylüyor. "Pandemide bile fiyatlar iki katı oldu. İnsanlar birlik olmalı bu zamlara karşı. Her şeye zam yaptılar. İşverenler 2 ay pandemide işçileri ücretli izne çıkarsalardı ne kaybederdi! İşverenlerimiz kazanmıyor madem, neden biz hâlâ yoğun tempo çalışıyoruz. Hükümetimiz işverenlerimize vergi afflarını, bize acı reçeteyi uygun görüyor.

Bu da Cumhurbaşkanımızın biz işçilere önem vermediğini gösteriyor. Bizim hükümetimiz ne çiftçisinin, ne işçisinin yanında. Tarımı, üretimi geliştireceğimize, dolarla başka ülkelerden ithal ediyoruz. Doları bu kadar kıymetli hale getiren bu hükümet! Kendi ülkemizde kendi paramızın kıymeti kalmamış. Dolar arttıkça artıyor, bu şekilde ülke ekonomisi nasıl düzelecek? Bu ülkede yaşayan vatandaşların bütün bunları görmemesi mümkün değil. Benim ailem koyu AK Partiliydi. Şimdi yaşayarak gördüler gerçekleri. Daha önce ben de oy verdim AKP'ye. Şu an yaşadıklarımızı bu hükümet ile bir şeyleri değiştiremeyeceğimizi gösteriyor. Oy vermekten başka yapacak şeylerimiz olduğunu düşünüyorum vatandaş olarak artık."

Çocuklarımın karnını doyurmak için her gün bir komşuya gittim

PANDEMİ daha başlamadan krizden ötürü çalıştığım atölye kapanmıştı. Atölyede 15 kadın çalışıyorduk. Hepimiz ev geçindiriyorduk. Bekarım, iki çocuğuma ben bakıyorum ve evin tüm yükü benim omuzlarımda. Tam 5 ay işsiz kaldım ve 5 aylık kiramı ödeyemedim. Faturalarımı, annemin arada verdiği parayla gecikmeli de olsa ödeyebiliyordum. İşsiz kaldığım sürede yardıma başvurduğum ama hiçbir şey alamadım. Bu süreçte eski eşim de işsiz kaldı, çocuklara verdiği aylık 700 lirayı veremez hale geldi. Zaten burnumdan getire getire verdiği bu para da kesilince ortada kaldık. Sigortasız çalıştığım için de işsizlik sigortasına başvuramadım. Soran da olmadı.

Artık yemek yapacak bir şey de bulamıyordum. Akşamları yemek saatinde tesadüf gibi akrabaların evine çat kapı gidiyordum. Sofraya denk geldiğimizde çocukların karnını doyurmaya çalışıyordum. Ayıp olmasın diye de ben tokmuş gibi yapıyordum. Yine bir akşam bir arkadaşın evine çat kapı yaptım. Kocasını bizden çok rahatsız oldu. Adam haklı, yemeğe 3 boğaz gelmişti ve bu hiç de sevinilecek bir şey değildi. Onlar da ücretsiz izne gönderilmişti ve zar zor idare ediyorlardı. Tabii ben yine sofraya oturmamıştım. Kızım da "Anne sen de otur, eve dönünce sen ne yiyeceksin?" dedi. Masa buz kesti, ben hem çok utandım hem de ağladım, içim boşalınca ağladım. Arkadaşım da benimle beraber ağladı, çok acıdılar halimize. Kocasını da yaptığı tavırdan utandı. Sessizce kalkıp gitti. Yarım saat sonra geldiğinde bize kredi kartı ile alışveriş yaptığını söyledi. "Elimden gelen bu" dedi. Hep diyorum yoksulun halinden bir tek yoksul anlar. Sağ olsunlar onların bu iyiliğini hiç unutmuyacağım. Onların sayesinde bir hafta çocuklarıma evde yemek pişirdim. "Ama bir hafta sonra ne olacak peki?" diye soruyordum ve deli gibi iş arıyordum ama yok.

Neyse ki 3 ay önce zar zor şimdi çalıştığım yeri buldum. 3 aydır hem borç ödeyip hem de ev geçindirmeye çalışıyorum. 5 ayda o kadar çok içeri girdim ki asgari ücretle nasıl yaşayacağım, nasıl yetiyeceğim bilmiyorum. Bu hükümet bizi ne zaman görecektir? Ne zaman insan yerine koyacaklar bizi? 2300 lira ile kendileri geçsin bakalım nasıl oluyor. Bana en zor zamanımda bile elini uzatamayan devletimiz bundan sonra hangi yüzle oy isteyecek? Çocuklarıma aç kaldığı günlerin hesabını bana kim verecek? Ben bir daha ne sandığa giderim ne de oy kullanırım...

Tuzla'dan bir kadın işçi

DAHA NE KADAR SIKACAĞIZ KEMERLERİ?

SEVDA ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın acı reçete açıklamasına dair şunları söylüyor: "Zaten aldığımız maaş yetmiyor. Her şey parayla sonuçta. Faturalara, yemeye içmeye yetişemiyoruz. Bir mandalina 5 lira, portakal 10 lira olmuş, zaten zar zor geçiniyoruz. Kirada değilim, kirada olsam hayatta geçinemezdim. Daha ne kadar sıkacağız kemerleri? Sıkılacak bir durum kalmadı ki. Taksitim var iki aydır ödeyemedim. Daha doğal gaz faturaları yeni yazılacak. Bu kış doğal gazı yakarsak bu işin içinden hiç çıkamayız. Bizim ülkemiz bu kadar düştü mü? Bizim reçetemiz hep acıydı. Sen Cumhurbaşkanısın, bize vermen gerekirken neden bizden alıyorsun? Daha alacağın ne kaldı elimizde? Zaten kaşıkla verdiği kepece ile geri alıyorsun. Bir teneke yağ 60 lira olmuş nasıl geçinelim. Komşum geçen ağlayarak aradı 'Evimizde yiyecek bir lokma ekme kalmadı' diye. Ben de tuttum evimde ne varsa yarısını ona yolladım, hepimiz zor günler yaşadık sokağa çıkma yasaklarında. Karantina döneminde iki ay evdeydik. Teyzemin kızı aramış, durumumuzu anlatmış, erzak geldi belediye den duyulandı. Karnımızı yarın işe gidebilelim diye doyurmaya çalışıyoruz."

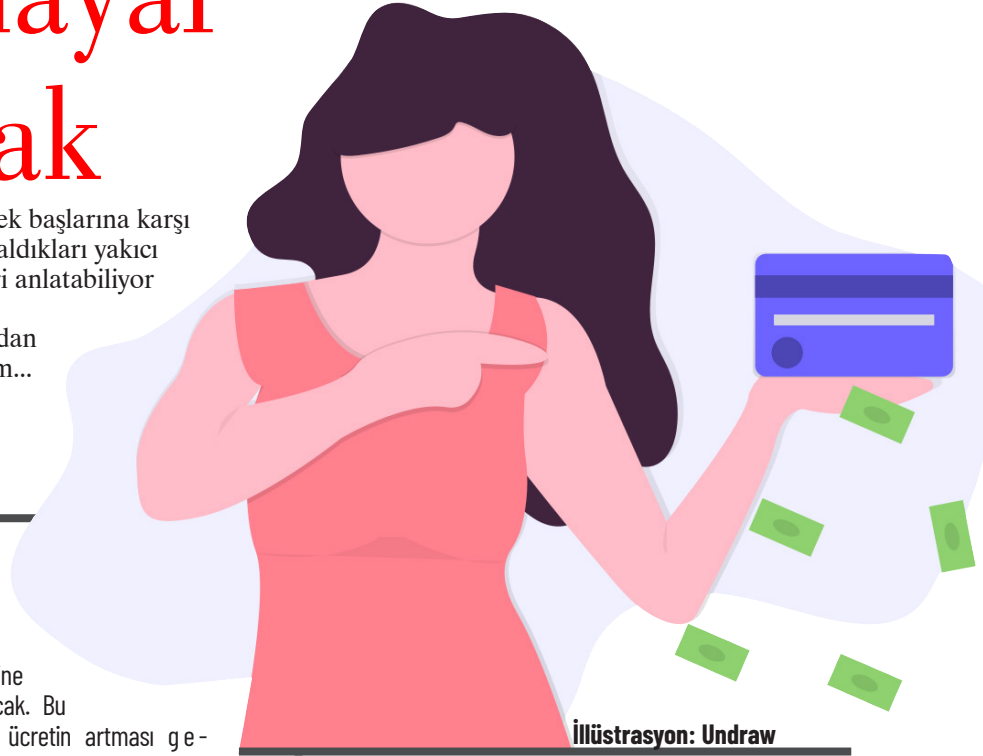
Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

Kadınlar asgari bir hayal kurmaktan bile uzak

EKONOMİK kriz pandemiyle birlikte derinleşirken, bu derinleşmeyi en yakından kadınlar yaşıyor. Halkın gündelik ihtiyaçları giderek büyüyor, kamu kaynakları sermayeye peşkeş çekiliyor halka ise acı reçeteler kalıyor. Kış mevsiminin kendini daha çok hissettirdiği şu aylarda ise doğal gazı

açmakla, battaniye altında ısınmak arasında gidip geliyoruz. Aralık ayının ilk haftası ile başlayan asgari ücret tartışmalarında ise bu yıl kadınların özgünlükleri görülmedi. Ankara'nın Mamak ilçesinde yaşayan ve yaşamlarını kuşatan bu cendere içinde bir çare arayan kadınlar, hayalleri-

ni değil tek başlarına karşı karşıya kaldıkları yakıcı gerçekleri anlatabiliyor ancak. Kadınlardan dinleyelim...

İllüstrasyon: Undraw

'7 AYLIK BEBEĞİME MAMA YERİNE SÜT İÇİRİYORUM'

28 yaşındayım. 1 buçuk yıllık evliyim. 2+1 evde oturuyoruz. Ev kirası 600 lira. Eşim bir mobilya fabrikasında çalışıyor. Sabah 5'te evden çıkıyor. 2 bin 324 liralık asgari ücretle geçiyoruz. En zorlandığımız nokta yedi aylık olan bebeğime mama fiyatların çok yüksek olduğundan dolayı mama yerine süt içirmek zorunda kalıyor olmam. Eşimi ücretsiz izne çıkardıkları için yeterli beslenemiyoruz. Oturduğumuz evde yalıtım olmadığı için evimiz ısınmıyor. Bu olanaksızlıklar yüzünden bebeğimin gelişimi geriden geliyor. Eğer mama alırsam bu defa bebeğimin diğer ihtiyaçlarını karşılayamıyorum. Gerek giyim olsun, gerek gıda olsun komşularım destek oluyor. Gelir seviyesi-

nin düşük oluşu nedeniyle evimize et alamıyoruz. Evimize et en son 3 ay önce komşum adak kurbanı kestiğinde girmişti.

Asgari ücretin düşük olduğundan alım gücümüz kalmadı. Daha önce çalıştım, yine çalışırım lakin bebeğimi bırakabileceğim bir yer olmadığı için çalışmıyorum. Güvenliğinden emin olduğumuz ücretsiz kreşler olsa çocuğumu kreşe verip fabrika, hastane her yerde çalışırım. Bebeğimi bırakabileceğim hiç kimse yok, ailem de destek olmuyor. Asgari ücret ile çalışsam bile alım gücümüzün düşmesi yüzünden yol masrafı, bebeğin masrafları derken yine yeterli olmayacak. Bu yüzden asgari ücretin artması gerek. Alım gücünün kolaylaşması için en az 3 bin 500 lira olması gerekiyor. Bu zorlu yaşam şartları yüzünden bebeğim için resmen hırsızlık yapabilecek duruma düşürülmüyoruz...

B.Ö./Tuzluca-ıyır-Ankara

EVE MEYVE GİRMİYOR, SAĞLIKLI BESLENİN DİYORLAR

Sabah 10 akşam 10 çalışıyorum. Kocam da işçi ve çalışıyor. Çocukların üzerine kapıyı kilitleyip çıkmak zorunda kalıyorum. Çünkü çalışmak zorundayım, tek maaşla olmuyor. Devletler kendi kendileriyle savaşırken evde mücadele etmek kadın için hiç de kolay değil. Haftada üç gün gidilen işler tamamen aksadı. "Biliyorsun korona var, eve gündelikçi almıyoruz" diyen de var. Her yer işsiz kaynıyor diye verdiği paranın yarısını teklif eden de.

Ev kadınıysan bilirsin. Akşamki öğünü, sabahki kahvaltıyı, düşün düşün... "İşe giderken maskemi aldım mı? Aman maske tükenmesin maske başı para veriyoruz sonuçta" telaşımız var. Dert bin değil ki, kendimizi mi koruyalım tıksı tepiş otobüstekileri mi?

İnsanların nefesini ensemezde hissederken ne kadar korunabiliyorsak o kadar işte. Her şeye zam gelmişken televizyonda konuşanlar "Şöyle beslenin, böyle giyinin iyi gelir" derken, çocuklara meyve alamayan bizler düşünen adam heykeline döndük. Pandemiye muhtara söyleyerek ilmuhaberi çıkarttık, belediyeye yazıldık. Evde kaldık. Bir ara ekmeğe zam gelmişti, resmen sarsıldık. Çıkış dolardan bahsediyorlar. Ben kendi Türk liramı bulamıyorum ki! Yok olmuş yok.

Güldane BÖGRÜ/Tuzluca-ıyır

'HER ŞEYİN FİYATI YÜKSELİYOR AMA BİZİM ÜCRETLER HEP AYNI'

Maskeyi tak evden çık. Sonrasında temizleyeceğim eve girerken tekrar değiştirmem isteniyor. Orada yenisini tak. İş bitmeden terliyorsun, "Arada değiştir" diyorlar. Bir daha yenisini tak, sonra çık eve gel. Tek başıma bile günlük dört maske değiştiriyorum, evdekileri hesaba bile katmadan. Yıkayıp tekrar kullanmasam benim buna nasıl gücüm yetsin.

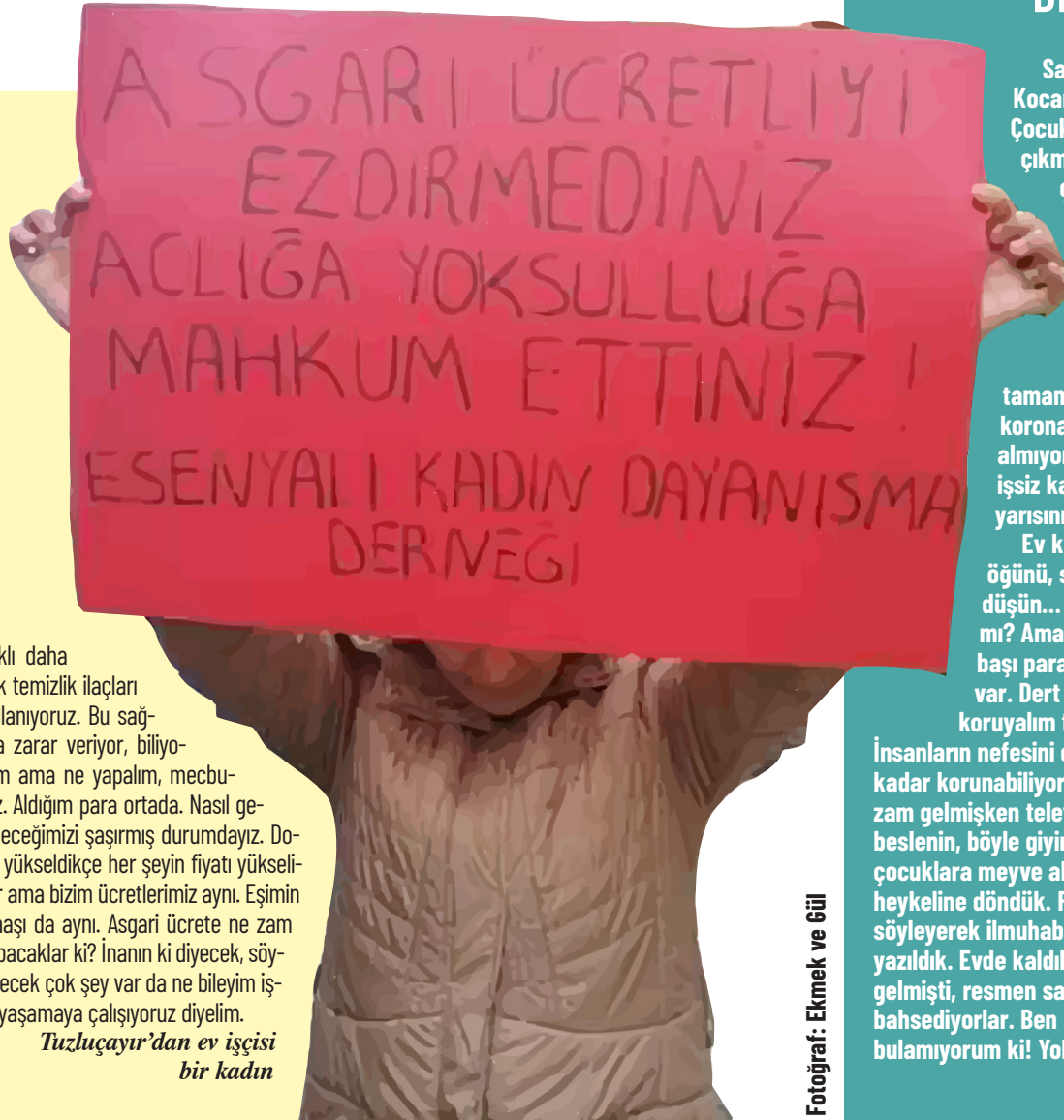
Hijyen diyorlar, iyi güzel de su faturasını aza nasıl düşürsem derken bunu da yapamıyorum.

Eşim asgari ücretle çalışıyor. Onun maaşı sadece kiraya ve faturalara yetiyor, ben de çalışıp çocuğu doyurmaya, okutmaya çalışıyorum. Yapılan her zam bizi daha çok zorluyor. "Yardım yapacağız" diyorlar ama sonucunu biz hiç görmedik. Maske dağıtacaklardı hani, nerede? Yardım yapıyorlarmış hani o da yok. Bol bol zam var sadece. Şimdi yeni yıl da geldi ki zamları gel gör.

Ev temizliğine gidince hiçbir şekilde hayat sigortamız yok. Şimdi pandemiden kay-

naklı daha çok temizlik ilaçları kullanıyoruz. Bu sağlığa zarar veriyor, biliyoruz ama ne yapalım, mecburuz. Aldığımız para ortada. Nasıl geçineceğimizi şaşırılmış durumdayız. Dolar yükseldikçe her şeyin fiyatı yükseliyor ama bizim ücretlerimiz aynı. Eşimin maaşı da aynı. Asgari ücrete ne zam yapacaklar ki? İnanın ki diyecek, söyleyecek çok şey var da ne bileyim işte yaşamaya çalışıyoruz diyelim.

Tuzluca-ıyır'dan ev işçisi bir kadın

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

KADIN İŞÇİLERİN GÜNDEMİ: VERGİLER, ZAMLAR, ASGARİ ÜCRET 'Geçinemiyoruz demek bile az kalır'

Berivan BALKAY
Esenyurt-İstanbul

Asgari ücret görüşmeleri başladı ancak gelin görün ki asgari ücrete dair karar alanların hiçbirisi asgari ücretle geçinmiyor. Belirlenecek ücrete işçi ve emekçilerden başka neredeyse herkes karar veriyor ama bir fabrikaya, bir atölyeye girip soran yok.

Esenyurt, yüz binlerce işçinin çalıştığı İstanbul'un en kalabalık ilçesi. Bu ilçede yaşayan gıda, metal, deri ve depo işçisi kadınlarla bir araya geldik, hem asgari ücret hem de geçim derterini konuştuk.

PATRONA TEŞVİKE DE ASGARİ ÜCRETE DÜŞÜK ZAMMA DA GEREKÇE AYNI

Önce gıda işçisi kadınlarla sohbet ediyoruz. Hayat pahalılığı üzerinden sohbet ederken 24 yıldır aynı fabrikada çalışan bir kadın işçi asgari ücrete dair tahminini söylüyor; "En fazla 2 bin 700 olur, daha fazla vermezler. Siz fazla vereceğini düşünüyor musunuz? 3 bin lira bile verseler, her şey zam geldi. Her halükârda giderin altında kalıyor. Asgari ücret, bir ailenin aylık temel tüketim harcamaları haricinde hesaplanırsa o zaman daha rahat geçinebiliriz. Hele o vergiler var ya, öyle güzel kesiyorlar ki! Bir bakıyorum maaşa, yine bir sürü kesinti. Patronlar bu pandemi dönemini kendi çıkarları için çok güzel kullanıyor, asgari ücrete de pandemiyi bahane edecekler."

Bir başka gıda işçisi de vergilerden yakınıyor: "Mesela elektrik faturası geliyor, yaktığımız 30 lira, devlete verdiğimiz 30 lira. E ben niye bu kadar para veriyorum diyorum yani? Doğal gazdan da, elektrikten de vergi kesiliyor. Tamam vergi vereceğiz kalkınma için ama her şeyden de keşilmez yani. Sigortam var ama sigortamdan bile devlet kendine pay çıkarıyor. Tedavi masrafımdan bile pay kesiyorlar. Ayrıca bu zam olaylarını da saldılar iyice, halkı hiçbir şekilde gözetmiyorlar. Şikâyet etsek, ettiğimizle kalıyoruz. Asgari ücrete

şimdi zam gelecek ama gelse gelse 300-400 lira gelir en fazla."

Metal işçisi başka bir kadınsa sözümü zü kesip hemen araya giriyor: "250 liradan fazla gelmez zam. Belki 2600 olur. Ama çok ümidim yok."

'YILLARDIR ÇALIŞIYORUM HÂLÂ EN UCUZU BULMANIN DERDİNDEYİM'

Deri sektöründe çalışan kadınlarla devam ediyoruz sohbetimize. Onların da beklentisi 2 bin 700'ün üzerine çıkmıyor. "3 bin lira bile olmayacak, aslında daha fazla olması lazım. Her şeye zam geliyor, geçinemiyoruz demek bile az kalıyor. Şimdi kış geliyor, doğal gaz faturaları gelecek. Geçen yıl yazın 11-12 lira geliyordu, bu yaz 38 lira doğalgaz faturası ödedim ben yaz günü. Bir de evde kimse yok yani düşün, herkes çalışıyor."

Bir diğer kadın işçi de katılıyor sohbetimize: "En son ne zaman markete gidip dolu dolu deterjanıyla, kurusuyla, meyveyle alışveriş yaptık hatırlamıyorum. Şimdi ihtiyaç kadar almaya çalışıyoruz ama o da yetmiyor, alıyorsun, hemen bitiyor. E bunlar hep para. Yıllardır çalışıyorum hâlâ en ucuzu bulmanın derdindeyim. Korkmadan bir şey alamaz hale geldik. Patron bugün kazanıyorsa benim emeğimden kazanıyor. Üstelik bana verdiği para emeğimin karşılığı bile değil, babasının hayrına vermiyor o parayı bana."

'DOĞAL GAZ VAR MI Kİ, ÖNCE ONU SORSANA!'

Sabahları yine Esenyurt'un çeşitli noktalarında işçi duraklarında servis bekleyen kadın işçilere asgari ücrete ilişkin hazırladığımız bildirileri verirken sohbet ediyoruz, onlar da asgari ücret zammından çok umutlu değil: "En fazla olacağı 2 bin 500. Daha fazla yapmayacaklar. Kış geldi iyice, her şeye zam geldi nasıl yapacağız bilmeyorum." Havaların soğumasının evlerindeki yansımalarını sordukumuz kadınlar isyan etmeye başlıyor: "Doğal gaz faturası yok ama doğal gaz var mı evde önce onu sorsana bi." "Valla görüyorsun üstümden bir hırka var, mont bile değil. Çocuklar akşamları çok soğuk deyince az bir şey elektrikli sobayı açıyorum, 10-15 dakika. İldiklarında çekiyorum fişten." "3 bin olsa keşke" diyor bir diğeri, "İşte bir fatura daha rahat öderiz, o da yetmez aslında ama bir umut."

DEPO İŞÇİSİ KADINLAR: 'HEP BİZ Mİ BORÇ HARÇ DÜŞÜNECEĞİZ?'

Yaklaşık 5 bin kişinin çalıştığı bir depodan kadın işçiler de aynı derdten muzdarip. Geçim sıkıntısının en çok kadınları vurduğunu söylüyorlar. "Eve ne, ne kadar alınırsa idareli kullanmak zorunda kalıyoruz. Faturaları, kredi borcunu ödeyince zaten elimizde hiçbir şey kalmıyor. Öbür aya hep geriden geliyoruz. Şimdi asgari ücrete zam yapacaklar da faturalardan zamları geri çekecekler mi sanki? Sağlığımızdan kısıyoruz, boğazımızdan kısıyoruz, her şeyimizden kısıyoruz ama, hep biz kısıyoruz. Birlikte bir şeyler yapmazsak olmaz. Torba yasaya karşı nasıl çıktı işçiler, sendikalar sokağa... Hep biz mi borç harç düşüneceğiz? Birlik olmamız lazım, birlik. En fazla yapacakları zam 2 bin 600, 2 bin 700 olur daha fazla olmaz, yapmazlar. Yaparlarsa kendi ceplerinden gider çünkü."

BAŞI DA SABRİ DA ÇATLAYANLARDAN: Yasemin, daraltma kendini...

Yasemin
İkitelli-İstanbul

Geçen stresten başım çatlıyordu az daha. Hiçbir şey yapamıyoruz. Dört çocukla çıkıp bir yere gidemiyoruz. Bunaldığımızda bile elimizden bir şey gelmiyor. Sokağa çıkıp hava bile alamıyoruz çocuklarsız. Gidecek yerimiz de yok zaten. Komşularım var sohbet ettiğimde rahatlayabildiğim. Biz kadınların yaşadıkları çok ağır. Derdimiz çok. Sanıyorlar ki evde oturuyoruz. Ama hiç öyle değil; çocuğun yemesi, ihtiyaçları, okulu... Her çocuğun ayrı derdi var. Eş çalışıyor parayı getiriyor. Ama evi geçindiren kadın. Ay sonu nasıl gelecek, faturalar ne olacak, bugün ne yemek yapılacak, evde ne malzeme var. Malzemeler de sınırlı, yayla çorbası, makarna, pirinç. Menümüz böyle. Bu çocuklar nasıl beslenecek? Bu besinlerle çocuklar gelişir mi? Çocuk "Anne benim şuyum buyum yok, anne ben şunu istiyorum" deyip duruyor. Nereden kışsam da alsam diye hesap yapan ben oluyorum. Çözüm bulamayınca da akıl hastanesini boylayıveriyorsun.

Çok bunaldığımızda kendimi sakinleştirmeye çalışıyorum. "Yasemin derin nefes al, rahatla, senin yapacağın bir şey yok. Elinden gelen bu, daraltma kendini..." Ya da düşün düşün kafa bir balon. Ortaokula giden büyük kızıma çocukları emanet ediyorum, yarım saat uyuyup kendime geliyorum. Bu şekilde baş etmeye çalışıyorum. Ben önceden hiç el işi yapmayı bilmezdim. Bu ara işne oyasına sardım. Kafamı dağıtıyor. Bazen çocuklar kitap okusun diye oturup her çocuğun eline bir kitap veriyorum. Bir kitap da ben alıyorum, okuyorum. Oradaki hikayelerin hayallerini kuruyorum.

14 yaşında evlendim. Çocuklar okula gitmeye başlayana kadar eşim tek başıma sokağa çıkmama müsaade etmezdi pek. Sormazdım ben de nedense, "Tamam" derdim. Ama artık öyle yapmıyorum. Ben tek başıma çıkmalıyım. Ne, nerede bilmeliyim. Sokağa çıktığımda tedirgin oluyordum ilk zamanlar ama alıştım.

Sokağa yalnız çıktığımda kendimi daha iyi hissediyorum.

İllüstrasyon: Ivan Haidutski/iicons8

TÜSİAD'IN ARAŞTIRMASINA İŞÇİ KADINLARDAN YANIT:

Ayşe ÖZ
Ankara

Geçtiğimiz günlerde Ekmek ve Gül portalında TÜSİAD ve TÜRKONFED patron örgütlerinin pandemi sürecinden çalışan kadınların daha çok etkilendiğini ortaya koyan araştırmaya dair bir yazı yayımlandı. Araştırma sonuçlarında, kadınların evdeki çalışma yükünün, şiddetin, stresin ve işsizliğin daha da arttığını gösteren sayısal veriler var. Üstüne de kadınların savaştan, krizden, doğal afetlerden erkeklerden daha çok etkilendiğini söylüyor.

Biz de bu durumu TÜSİAD'a bağlı Koç şirketlerinde çalışan metal işçisi kadınlarla konuştuk. Kadınların bu araştırmanın sonucuna dair söyleyecekleri farklı bir şey yok elbette. Çünkü bunu yaşayarak tecrübe ediyorlar. Fakat patronların bunları önlemek için yaptıkları ne var kısmında kocaman bir boşluk olduğu mevcut bir durum.

'SAĞLIĞIMIZ İÇİN ÖNLEM YOK'

Ayşe'nin iki çocuğu var. Kocasını da işçi. Söyle anlatıyor: "Pandemi başladı, bir süre bayağı sıkı tuttular her şeyi önlem bakımından. Biz başta 'Koç farkı işte' dedik. Sonra meselenin sadece üretimin devam etmesi için alınan önlemler olduğunu anladık. Kadınlar için birçok araştırma yapılmış, bunları niye yaptıklarını anlamadık.

Sorunu ortaya koymuşlar peki çözüm ne? Koca bir muallak. Çünkü pandemi döneminde bize ait herhangi bir önlem görmedik biz. Her şey neredeyse aynı. Tek fark sadece maske ile çalışmak. Amir anlayışı aynı anlayış. Peki mobbing ne olacak? 'Hadi hadi'ler, sayıyı yükseltmek için onca bağırış çağırış..."

'YORGUNUZ DİYE VARDIYA MI AZALTILAR?'

Sevda ise şöyle anlatıyor: "Okulların durumu belli, çocuklar evde, eşim de çalışıyor. Temizlik arttı, yemek derdi arttı. Stres arttı, çok doğru araştırmalar. Kocama makineye bir bulaşık dizdirmek bile kriz. Şimdi buna bu araştırmayı yapanların çözümü ne? Bu dönemde kaç arkadaşım boşandı. İşe gözü mor geldi. Bilemezsiniz. Yorgun, uykusuz zaten üç vardiya. Kadınlar çok yorgun diye gece vardiyasını mı kapattılar? Yok. Fazla para mı verdiler? Yok. Çocuklar için yaptıkları ne var, hiçbir şey. Online doktor görüşmeleri filan var arada, reklam geliyor. Bir işçi katılmış mıdır peki? Hiç katılan görmedim, duymadım."

'FABRİKADA ŞİDDET, TACİZ, AĞIRLAŞAN İŞ YÜKÜ YOK MU?'

Hava ise; "Evin içini bilmez bunlar, orayı bir geç. Herkes kadınların bir şeylerden etkilendiğini söylüyor. Bu da çok ikiyüzlüce geliyor bana. Eee.. Çözümün ne peki? Araştırmanın ikiyüzlülüğü. Şura-

'Evde olanı araştırmışlar, peki ya fabrikalar?'

da şimdi Koç'a ait fabrikaların içinde taciz, şiddet, mobbing yok mu? Evdeki olanları araştırmış. Fabrikada pandemi döneminde iş yükü artmadı mı? Karantinaya gidenlerden dolayı onların işini kim yapıyor? Fazla mesai mesajları bile artık ricadan çıkmış emrivakiye dönmüş du-

rumda. Peki, amirleri tarafından taciz edilen kadınlar... Bunlara çözüm var mı? Peki, kadınların regl dönemi, tuvalet kullanımını için ya da emzirme.. Hepsini üretimin devamı için birçok yerde hiçe sayılıyor. Bunlar şiddetin hangi türü acaba?"

Fotoğraf:Dilek Omaklılar

'Onlara bal kaymak, bize acı reçete'

Yasemin ÖZTÜRK
Sincan/Ankara

PANDEMİ süreciyle birlikte kapanan iş yerleri, artan işten çıkarmalar, işneden ipliğe gelen zamlarla birlikte insanların geçimi giderek zorlaştı. Kimi çevrelerde ekonominin iyiyeyeceğine, büyüyeceğine yönelik pembe tablolar çizilse de evine akşam bir tane ekmeğe götürebilmenin derdine düşen insanlar hiç de umutlu değil. Paylarına düşen "acı reçete"ye ise öfkeli. Ankaralı işçi ve emekçilerinin yaşadığı Sincan'da pandemi süreciyle işten çıkarılanlar ya da iş yerleri kapananlar bulabilirlerse gündelik işlerle yaşamını sürdürmeye çalışıyor. Çalışmaya devam edebilecek olanlar ise önümüzdeki ay belirlenecek olan asgari ücreti bekliyor.

'GÜNLÜK İŞLERDE ÜCRETLER DÜŞTÜ'

Bir çocuk annesi Fatma, işsiz. Eşi inşaat işçisi. Asgari ücret deyince "Ne asgari ücreti? Artık onu bile vermiyorlar. İş arıyorum, işsizim. Arada gündelik iş

çıkarsa gidiyordum. Geçen hafta bir çorbacıda günlük usulü bulaşık yıkama işi vardı, gittim. Akşam 17.00'dan gece 01.00'a kadar çalıştım. Patron çıkardı elli lira verdi. Önceden ücreti sormadım, çünkü günlük işler yüz elli lira ile iki yüz lira arasında. İtiraz ettim tabii ama bu sefer de çıkarmış 70 lira veriyor. Sigorta yok, bir ay her gün çalışsan aylığı bin beş yüz. 'Halka acı reçete uygulayacağız' derlerse, patron da bize günlük elli lira verir" diyor.

'KEMER SIKMAKTAN BEL KALMADI'

Fatma, Erdoğan'ın "acı reçete" açıklamasını asgari ücretin insanca bir seviyeye çıkarılması talebinin önünü kesmek için yaptığını düşünüyor: "Acı reçete kemer sıkma deyip şimdiden yol yapıyorlar. Yılbaşında asgari ücret açıklanacak. Yani şimdiden diyorlar ki, 'Çok heveslenmeyin size artış yapmayacağız'. Eşim de gündelik inşaat işlerine gidiyor. Biz gün bulup, gün yiyoruz. Çarşı ne? Pazar ne? Hepsini unuttuk. İnsanlar artık uyanmalı. Biz ses çıkarmadıkça bu böyle devam eder. Kemer sıkıktan, bizde bel kalmadı, sıfır beden olduk."

İŞÇİ SERVİSİNDE ACI REÇETE TARTIŞMASI

Yıllardır işe işçi servisiyle gidip gelen Emine, serviste yaşanan acı reçete tartışmasını şöyle anlattı: "Yıllardır tanıyorum, çoğu AKP'ye oy veren işçi kadınlar. Geçen gün, hepsi geçinememekten yakınıyor, acı reçeteden konuşuyordu, 'Siz oy verdiniz' dedim. Hepsini, 'Oy vermedim' dedi. Gülerek dedim ki, 'Tabii bugün halka acı reçete veren bir partiye ben de geçmişte oy vermiş olsam, şimdi utanırdım bunu söylemeye. Sizi anlıyorum.' AKP'ye toz kondurmayanlar bile artık çok sert eleştiriyor. Artık onlara patronlar oy versin, işçilerden oy yok."

'SARAYIN HURMA AĞACINA ISITICI DÖŞEYENLER, BİZİ DÜŞÜNMEZ'

Emine, Cumhurbaşkanlığı sarayı bahçesindeki hurma ağaçlarının üşümemesi için toprağın altına elektrik döşendiğini hatırlatıyor; "Halk nasıl ısınıyor

diye düşünen var mı? Bizi bizden başka kimse düşünmez. Halka acı reçete diyenler asgari ücretle geçinmiyor tabii. Onlara bal kaymak, bize acı reçete. Krizin sorumluları biz değiliz. Her şeyi sattılar. Ne fabrika kaldı, ne arazi..."

Sendikali, sendikasıız tüm işçilerin asgari ücret belirlenmeden tepki göstermesi gerektiğine dikkat çekiyor Emine, "Asgari ücret belirlendikten sonra tepki göstermek sonuç vermez. Asgari ücret ne kadar artmışsa üç aşağı beş yukarı memura, emekliye verilecek artış da ona göre olacak. Sessiz kalırsak, yılbaşı gecesi acı reçeteyi yani asgari ücreti 'müjde' diye açıklarlar. Asgari ücretle geçinen, çocuk okutan aileler var. Bir babanın eve ekmeğe götürememesi, çocuğuna defter alamaması, okul yerine sanayiye göndermesi, ne demek? Onlar, bunu bilmez."

Cart: Gerçek bir direniş hikayesi...

Fotoğraf: Cart filminin fragmanından bir kare

E. AVA

Cart (alışveriş arabası) filmi birçoğumuzun hayatını doğrudan beyaz perdeye taşıyan, farklı karakterleriyle özdeşleştiğimiz gerçek bir direniş hikayesi. 2014 yılında, Boo ji-young yönetmenliğinde ekranlara çıkan Cart filmi, 2007 yılında gerçekleşen market işçilerinin mücadelesinden uyarlanmış. Film kadınların haksızlıklara karşı örgütlenmelerinin sonucunda haklarını geri aldıkları mücadelelerini mercek altına alıyor. Heyecanla kadın işçilerin mücadelelerine ortak olduğumuz Cart filmi izlemeniz gereken film listesine ekleyebilirsiniz...

DAHA ÇOK ÇALIŞMALISINIZ!

Yoğunlukla kadınların çalıştığı büyük bir markette terfi almak için teşvik edilen Sun-Hee, iki çocuk annesidir ve 5 senedir taşeron olarak Mart marketinde çalışmaktadır. Filmin ilk sahnesinde şirketin patronlarından biri Sun-Hee'yi çok çalışkan olduğu için yakında sözleşmeli çalışan olarak işe alacaklarını ve diğer kadınların onu örnek alıp daha çok çalışmaları gerektiğini vurguluyor.

Markette kasa çalışanları, depo görevlileri, temizlik görevlileri, sözleşmesiz çalışanlar kadınlar... Erkekler ise genelde işin yönetici kısmında çalışıyorlar. Daracık odalarda, yemeklerini bile doğru düzgün yiyemeyen kadınların ağır çalışma koşullarını filmin ilk dakikasından itibaren görebiliyoruz.

Sun-Hee ona verilen haberdan mutlu bir şekilde evde çocuklarına onlara daha iyi imkanlar sağlayabileceği haberini veriyor. Saatlerce süren yorucu işin ardından evdeki tüm yükün yine Sun-Hee'nin

Cart, fazla mesaiye zorlanan, hakları gasbedilen, patronun kârı için kapı önüne konan işçi kadınların yaşamlarını özetliyor ve tek çarenin birlikteliğimiz ve mücadele olduğunu öğütlüyor.

omuzlarında olduğunu filmin ileriki dakikalarında görebiliyoruz. Huye-me ise küçük oğluyla yaşayan bekar bir anne olarak karşımıza çıkıyor. Bir annenin çocuğu için verdiği yaşam mücadelesini Huye-me karakteri bize gösteriyor. Soon-Rye ise yaşça büyük temizlikçi bir kadının zorlu yaşamını mercek altına alıyor. Bu kadınların birleşme noktası ise, sadece aynı markette zorlu koşullarda çalışmak değil aynı zamanda haksızlığa uğramaları karşısında bir mücadeleye liderlik yapmaları oluyor.

Farklı müşteri profillerine en hızlı hizmeti sağlamaya çalışan, yeri geldiğinde haksız yere müşterilerden diz çökerek özür dilemeye mecbur bırakılan kadınlar, işsiz kalma korkusuyla köle gibi çalışırken, patronların usulsuz ve iş hukukuna aykırı kararıyla bir günde işsiz kaldıklarını öğreniyorlar.

KADINLAR ÇALIŞMA ALANLARINI GREV ALANINA ÇEVİRİYOR!

Bir günde tüm taşeron çalışanları işten çıkarma kararı alan şirkete karşı kadınlar yaptıkları toplantıda ortak mücadele yürütmek için sendika kuruyorlar ve Sun-Hee, Huye-me ve Soon-Rye diğer kadınlar tarafından şirketle iletişim kurmak için temsilci olarak seçiliyor. Şirketin kadınlarla konuşmayı bile reddetmesi üzerine kadınlara kalan tek yol ise grev oluyor!

Kadınlar kasaları açtırmama ve hakları geri verilene kadar markette bekleme ka-

rarı alıyorlar. Sözleşmeli çalışan erkeklerin müdahalesine rağmen kadınları marketten uzaklaştırma çabaları sonuç vermiyor ve kadınlar çalışma alanlarını grev alanına çeviriyorlar.

Her birinde tedirginlik, korku ve belirsizliğin ama aynı zamanda kararlılığın yansımaları görebiliyoruz. Filmin ilerleyen dakikalarında kadınların markette beraber yemek yaptıkları, birbirlerini ilk defa bu kadar yakından tanıma fırsatları olduğu, yaşam hikayelerini birbirleriyle paylaştıkları duygusal karelere şahit oluyoruz.

“Üniversiteden mezun oluktan sonra 5 iş görüşmesine gittim hepsinin istediği deneyim ve biraz rujdu.”

“Ailemin ayakta kalması için çalışmam şart, bu iş hakkımı alamayıp da kapının önüne koyulduğum bir sonum olmasın.”

“Grev alanında yani kasiyerlik yaptığımız kasaların yanında kartonlarımızı sereerek uyuyacağız, zenginler mücadelemizin anlamını görecekler.”

Güçlü seslenişlerle izleyiciyi heyecanlandıran ve hiç sıkılmadan filmin devamını izlemeye sürükleyen Cart filminin ileriki dakikalarında kadınların karşısında devletin nasıl da sermaye ile kol kola girdiğini, devletin zor güçleri olan polislerin direnişe saldırısından görüyoruz.

MÜCADELEDEN VAZGEÇMİYORUZ!

Dong-Joon markete sözleşmeli çalışan ama polis saldırısı sonrası kadınların kurduğu sendikaya üyen olan tek erkek olu-

yor. Saldırı sonrası direniş çadırı kuruluyor, çalışanlar tekrar mücadelelerine devam ediyorlar. Halk ile çalışanların dayanışması güzel sahneler ortaya çıkarıyor.

Sun-Hee'nin lise öğrencisi oğlu, annesinin direnişine kızgın ve annesinin tutumunu “maceracılık” olarak görüyor. Okul gezisi parasını çıkarabilmek için annesinin mücadele verdiği süreçte küçük bir markette işe başlıyor. Ancak karşılaştığı haksızlıklar annesini anlamasına yetiyor.

Direniş çadırında dayanışma sürerken şirketin tuttuğu zorbalar direniş çadırını sopalarla yıkıyorlar ve Huye-me'nin çocuğu yediği darbe sonucu hastanelik oluyor. Şirket çalışanlara, 23 kişinin işe geri alacağını açıklayan mesajlar gönderiyor. Kadınların bir kısmı mücadelenin sonucundan ümitsizliğe kapılmaya başlıyorlar ve bazıları Huye-me dahil işe geri dönerek mücadeleden geri adım atıyorlar.

BİRLİKTELİK KAZANIYOR!

Cart, küçük market patronundan büyük market patronuna çalışanın emeğine göz koyan düzenin teşhirini çok güzel bir biçimde yapıyor.

Çalışanlar mücadeleye devam ederek her gün bildiri dağıtmayı, dayanışma çağrısı yapmayı sürdürüyor, filmin son sahnelerine geldiğimizde yine çalışanlara vahşice saldıran şirket zorbaları ve polisi görüyoruz. Ancak işe geri dönenler, işten el çekerek arkadaşlarıyla mücadele vermeye başlıyorlar bu zorbalığın karşısında.

Gerçek hikayeden esinlenen Cart filmi birlikteliğin ve mücadelenin gücünü gösteriyor. Cart, fazla mesaiye zorlanan, hakları gasbedilen, patronun kârı için kapı önüne konan işçi kadınların yaşamlarını özetliyor ve tek çarenin birlikteliğimiz ve mücadele olduğunu öğütlüyor.

BELEDİYE İŞÇİSİ KADINLAR:

4/D'liler 4+4'le nasıl yaşasın? Toplu sözleşme şart!

Sinem GENÇ
Istanbul

Ekonomik kriz ve beraberinde yaşanan pandemi koşulları nefes aldırılmazken, kısıtlamalar nedeniyle işsiz sayılmayan milyonlarca insanın 1170 liralık bir ödenekle yaşamaya bekleniyor. Tüm bunlar olurken sermaye çevrelerine ise 'istihdam' adı altında milyarlarca liralık destekler açıklanıyor. Emekçiler için ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Gerekirse acı reçete uyguluyoruz" sözüyle gündeme getirdiği acı reçete uygulanıyor. Belediye çalışanı kadınlarla, acı reçete ve bu ay belirlenecek olan asgari ücreti konuştuk.

Esra, 2017 yılında taşerondan kadroya geçirildiğini ve o günden bugüne toplu sözleşme hakkının elinden alındığını anlatıyor. "Aynı kurumda yaklaşık 11 yıldır çalışıyorum. Asgari ücretin çok az üstünde bir ücret alırken, pandemi döneminde esnek çalışmaya geçmemiz sonucunda kısa çalışma ödeneği adı altında asgari ücret civarında bir ücret almaya başladım" diyor Esra, asgari ücretin 3 bin 500 liradan daha az olmaması gerektiğini söylüyor, ona göre bu bile yeterli değil. "Ki bu rakam da hiçbir şekilde refah düzeyi yüksek bir hayat yaşamaya imkân vermeyecektir."

KADIN İŞÇİLER TOPLU SÖZLEŞME İSTİYOR

Saniye ise "Hükümet sermayeye

yeni reformlar vadederken halka acı reçete ön görüyor. Acı reçete bize halka ağır yaşam koşulları getiriyor" derken asgari ücretin en az 5 bin lira TL olması gerektiği görüşünde. Saniye, "Çünkü dört kişilik bir aileye bu bile yetmez. Okul masrafı, mutfak masrafı, faturalar çok yüksek. Yurt dışında doğal gaz fiyatı düşerken bizim ülkede kat kat artıyor. Bizim kadroya geçişimiz KHK ile olduğu için asgari ücret zammını alamıyoruz. Yüzde dört zamma mahkûm edildik. Maaşlarımız düşük ve toplu sözleşmemiz olmadığı için pek umutlu değilim çünkü tatmin edici bir yüzdellik verilmiyor" diyor.

"Acı reçetenin bize vergi olarak, işsizlik olarak geri döneceğini düşünüyorum" diyen Duygu da asgari ücretin ye-

tersiz olduğunu ifade ederek dört kişilik bir ailenin geçinebilmesi için en az 5 bin lira olması gerektiğini söylüyor.

"Diğer belediyelerde KHK ile geçiş yapan işçiler protokolle de olsa toplu sözleşmelerini imzaladılar. Bizde ise sürecin uzaması için ellerinden geleni yaptılar" diye de ekliyor Bakırköy Belediyesi işçilerinin sorununu.

Aynur'a göre asgari ücretin en az 4 bin lira olması gerek; "KHK ile geçtiğimiz için bizim maaşlarımızda hiç artış olmuyor, 4+4'lük artışın dışına çıkamıyoruz. Toplu sözleşmemiz olsun şartlarımız, maaşımız yükselsin istiyoruz.

Herkes insanı koşullarda yaşayacak bir maaş alsın. İş güvencemiz olsun" sözleriyle 4/D'li işçilerin ortak talebinin altını çiziyor.

'İşçilerin dahil olmadığı bir toplu sözleşme değil, mücadele'

Sağlık Bakanlığı'nda 4/D'li çalışan bir kadın işçi

BEN yaklaşık dört senedir Sağlık Bakanlığında çalışan sürekli işçiyim. İki sene önce 4/D adıyla verilen kadroya geçirdik ve bu süre boyunca yılda 4+4'lük zam oranıyla çalışmaya mecbur bırakıldık. Asgari ücrete gelen zam oranı kadar bile değil. Bu iki yıllık süreçte ekonomi büyük sarsıntılar geçirdi. Gıdadan elektrige, doğalgazdan ulaşımaya büyük oranlarda zam geldi, alım gücümüz iyice düştü. Hem amirlerimiz hem de kimi sendika yöneticileri bize "1 Kasım'a kadar sabredin, büyük kazanımlar elde edeceksiniz, aman sesinizi çıkarmayın. Sürekli işçisiniz sözleşmeniz yenilenmez, pandemi dönemindediniz, bakın herkes işsiz kaldı siz devletin güvencesi altındasınız" diyerek hakkımızı aramızın önüne geçtiler. 1 Kasım tarihi geldi çatı. İşçilerin bir araya gelmesini, haklarını aramasını engelleyenler, hatta son güne kadar iş kolumuzun değişmesini istemediklerini söyleyenler, kendi koltuklarını kaybetmemek uğruna, taleplerimizi dinlemeden bizim adımıza kapalı kapılar ardında bir sözleşme im-

zalatılarak çıktı karşımıza. Yeni imzalanan sözleşme de tıpkı geçtiğimiz iki yıl- lık süreçte olduğu gibi büyük hayal kırıklığı yaşattı bize. Asgari ücretin üzerine sadece ufak tefek sosyal haklardan doğan bir artış olacağını öğrendik. Dolar almış başını gitmişken, alım gücü gün geçtikçe azalırken bize reva görülen bu ücret tüm arkadaşlarımızı isyan ettiriyor. İş yerimizde kendi aramızda her

gün konuşuyoruz. İşçilerin çoğu sözleşmeyi büyük umutla bekliyordu. Bir arkadaşımızın eşi ve oğlu pandemi nedeniyle işten çıkarıldı, ekonomik olarak zor zamanlar geçiriyorlar ve bu sözleşmeyle beklediğimiz zam biraz olsun rahatlatıcaktı yaşamlarını, ancak beklenen olmadı. Kimi arkadaşımız da kredi çekip ev, araba alma hayalinin yine başka bahara kalmasını anlatıyor.

BU TOPLU SÖZLEŞME BİZE DERS OLDU

Şimdi önümüzde 2021 yılında uygulanacak asgari ücret görüşmeleri var. Çalışan her kesimi ilgilendirdiği gibi bizi de fazlasıyla ilgilendiren bir süreç olacak. Çünkü aldığımız maaş asgari ücretin üzerine eklenen sosyal haklardan ibaret. Artık beklemeye tahammülümüz kalmadı. Açlık sınırı altında kalan maaşlarla çalışmaya mahkûm olmak istemiyoruz. Sözde sendikaların hayallerimizle nasıl oynadığını, esas gücün biz olduğumuzu ve toplu iş görüşmeleri süreçlerine dahil olmak için hep birlikte mücadele etmemiz gerektiğini, bekleyerek herhangi bir kazanım elde edemeyeceğimizi gösteren ders niteliğinde bir süreç oldu bu toplu sözleşme süreci bize. İşçilerle, süreci sadece sendikalara bırakmamamız gerektiğini, haklarımız için örgütlenerek daha fazla mücadele etmemiz gerektiğini ve taleplerimizi her fırsatta dile getirmemiz gerektiğini konuşuyoruz artık. Nasıl ki kıdem tazminatımız için ufak bir kıpırtıda geri adım arttırdıysak, hakkımız olan zam oranını almak için de korkmadan yan yana gelip mücadele etmeliyiz.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Toplu iş sözleşmesinde kadınların da talepleri var

Seçil SİNANOĞLU
Kadıköy- İstanbul

Gelecek yıl için asgari ücret görüşmeleri başlar-ken birçok belediyede ve iş kolunda toplu iş sözleşmesi (TİS) süreçleri de devam ediyor. Kadıköy Belediyesi'nde çalışan ve Genel-İş İstanbul Anadolu 1 Nolu Şube Kadın Komisyonunda bulunan Necla Özülkü, Rojda Taybara, Birgül İmsak ve Eylem Çevik TİS taleplerini ve taleplerini anlattı.

'AİLE İÇİ ŞİDDETE UĞRAYAN PERSONEL DESTEKLENMELİ'

Kadıköy Belediyesinde TİS süreci devam ediyor. Bu dönem talepleriniz neler?

Necla Özülkü: Ayrımcılığın önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması tabii ki iş yerinde çalışan bütün kadınların talebi. Somut olarak sendika tarafından belirlenen bir kadın sözcü temsilci olması maddeler arasında geçiyor. Haftanın bir günü, tam gün izinli olmak kaydıyla birimlerdeki kadın arkadaşlarımızın yanına gidip sorunlarını, sıkıntılarını çözmelerini sağlayacak, destekleyecek sözcü temsilci bir kadın arkadaşımızın olması gerektiğini düşünüyoruz. Kadına yönelik şiddetle alakalı hizmet içi eğitimler verilmesi, aile işi şiddete uğrayan personelin desteklenmesi ya da aksi durumda şiddet uygulayan personele yaptırım uygulanması da taleplerimiz arasında.

Eylem Çevik: Kurum İçi Disiplin Yönetmeliği'nde cinsiyetçi temelli yapılan suçların yaptırımının değişmesi de TİS maddelerine eklendi.

Sendika şubesine bağlı bir kadın komisyonu varken kadın sözcü temsilcisi talebi hangi ihtiyaçtan kaynaklanıyor?

Necla Özülkü: Kadın sözcü - temsilci kadınların yaşadığı problemlerin

çözümünü garanti altına almak için düşündüğümüz bir şey. Kadınlar, iş yerlerinde yaşadığı tacizi rahatlıkla anlatabilir mi? Taciz, şiddet vs. yaşanıyor ve kadın bir haksızlığa uğradığında bunu dile getirmekte zorlanıyor. Uğradığı haksızlığın sonucunda oluşacak zararları yine kadın düşünmek zorunda kalıyor. İş yerinde kadınların kendini daha rahat ifade etmesi için kadın sözcü temsilcisine ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz.

Ben de birim temsilcisiyim ve kadının ama kendi birimimin işlerinden vakit bulup diğer birimlerde yaşananlarla ilgilenemiyorum. Birçok birim için bu geçerli. Bu durumda işyerinde sıkıntı yaşayan bir kadın bilecek ki kadın sözcü temsilci var ve ben onu arayabilirim. Problemimin çözümü için destek isteyebilirim.

Kadıköy Belediyesinde çalışan, Genel-İş Anadolu 1 Nolu Şube Kadın Komisyonunda bulunan Necla Özülkü, Rojda Taybara, Birgül İmsak ve Eylem Çevik TİS taleplerini ve kadınların yaşadığı sorunları anlattı.

ÜCRETSİZ KREŞ ZORUNLU İHTİYAÇ

Türkiye'de kadınların yaşadıklarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Eylem Çevik: Mesele kadınların nasıl değişeceğinde aslında. Kadınlar toplumu şekillendirebilirler. İşyerinde bir tartışmada bir arkadaşım, "Eğitilmiş ailelerden gelen insanlar için bu kolay ama benim annem babamın ayaklarını yıkartı" demişti. Eğitim diyoruz ama kitaplarda bile 'kadınlar korunmalı, başında da bir erkekle olmalı ki güvende olsun, kendini var etsin' diye geçiyor. Toplumda kabul gören anlayış kadının evde, erkeğin dışarıda olmasını söylüyor. Eğitim verenler bu fikirlerden, toplumdan azade olmuyor maalesef. Kadınlar yaşadıklarını, değiştirdiklerini paylaşmalı ve bir kartopu gibi bunu büyütmeli.

Necla Özülkü: Kadının ekonomik özgürlüğü öncelik tabii ki. Kadın iş hayatı ve özel hayatı arasında sıkışıp kalıyor. İşyerine gittiğinde çocuğunu bırakabileceği bir kreş olmuyor. Eve geldiğinde ev işlerinin sorumluluğu da yine kadında oluyor. Çalışan bir kadının başarılı sayılması için hem özel hayatının hem iş hayatının zorluklarını birlikte sırtlanması gerekiyor. Bundan dolayı kadın iş hayatına girdiğinde de desteklenmeli. Çocuğu olan kadınların çoğu çocuğuna bağlı şekilde çalışabiliyor ya da çalışmıyor. Çalışan herkesin bağlı bulunduğu kurumun, ücretsiz kreşi, çocuk yuvası, bakım evi olmalı. Kadınlar bu zorlukları kendi kendilerine aşamadığında tabii ki erkek personel tercih ediliyor. Bu haklar sağlanmazsa

kadının nasıl ekonomik özgürlüğü olacak?

'BELEDİYENİN KREŞİNE RAHATÇA BAŞVURAMIYORUZ'

Eylem Çevik: Belediyenin kreşleri var mesela ama biz gönül rahatlığı ile başvuramıyoruz. Ücretli ve kontenjan sıkıntısı var. Belediye önce çalışanı güçlendirmeli ki sağlıklı bir hizmet sunabilsin. Dışarıdan kayıtlar da tabii ki olabilir ama öncelik personelde olmalı.

Birgül İmsak: Kurumlara bağlı kreşlerle ilgili bir yönetmelik var ve buna göre belediye kreş imkanı sağladığı personelden para almak zorunda. Tabii bu rakamlar en aşağı çekilmeli.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

'ÜNİVERSİTE BİTİRİYORSUN, İŞ BULAMIYORSUN'

Çalışma alanınız gereği Kadıköy'de yaşayan kadınların sorunlarını biliyorsunuz ve çözüm için başvurulan merkezlerde çalışıyorsunuz. Kadıköy'de kadınlar genellikle hangi zorlukları yaşıyor?

Necla Özülkü: Biz dezavantajlı yurttaşlarla çalışıyoruz. Doğu Anadolu, Karadeniz... birçok yerden göç ediyorlar. Köylerinde iş bulamadıkları için buraya taşınmışlar. Burada da iş bulamayınca ihtiyaç sahibi olarak bize başvuruyorlar. Bize ihtiyaç bildirmeye gelen kadınlar konuşmaya başladıklarında yaşadıkları şiddeti de anlatıyorlar. Ekonomik sıkıntılardan kaynaklı artan şiddet çok fazla. Adam kahvede oturuyor. Kadın merdiven silmeye gidiyor.

Rojda Taybara: Birçok yeni mezun iş bulamayan genç kadın geliyor. Üniversite bitiriyorsun bir ülkede ve iş dahi bulamıyorsun. Verilen emeğin boşuna olduğunu, hayatlarını dahi kuramadıklarını söylüyorlar. Aslında bu da devletin uyguladığı bir şiddet.

İŞÇİ KADININ BOŞ VAKTİ:

HAYALLER DÜNYA TURU, GERÇEKLER EVDE ÜTÜ

Belki içimizde hep bir şarkı var, bir koroya katılıp cıvı cıvı dökeceğiz notalarımızı. Belki yürümeyi, bir ormanda, bir nehir kenarında, bir dağ yamacında ayaklarımızın altından saç tellerimize uzanan bir dinginlikle yürümeyi seviyoruz. Belki resme yatkın elimiz, dünyanın renklerini tuvale dökmeye yetenekliyiz. Belki düğünleri çok sevmemiz halaya, dansa tutkumuzdan, hani bir fırsat olsaydı, bir de kim ne der'in derdi olmasaydı bir dans topluluğunun en iyi üyesi olacaktık... Yok. Bunlar için boş vakit yok. Para yok. İmkan yok.

Çalışmak bugün tüm bir ömrü makine başında, servis durağında, işyerinin dört duvarı arasında bedeninin her uzvunu bir makinenin uzantısına çevirip kendini unutmak demek. İşten kalan vakitte çocuğa yetip, yetemediğin yerde suçlanmak demek. Hadi diyelim koca günün kusacak anlarında buldun bir vakit, keyfine göre bir şey yapmak için nereye ne kadar para gideceğini hesaplamak, o hesap cüzdana uymayınca iç geçirip "boş ver, ona harcayacağım parayla şunu hallederim" demek. Velew ki yakıtın gemileri, ayırdın cüzdanından iki kuruş keyfine, o keyfi görmek için binilecek tıklım tıklıs otobüsler, şehrin ta öte yanına varmaya takat demek. Yok. İşçi kadının boş vakti, kendine harcayacak parası, para bulsa kendinde olanı keşfedip onun peşine düşecek olanağı yok.

Dergimizin bu sayısında farklı iş kollarından işçi kadınlara sorduk; boş vakit sizin için ne demek diye... Farklı işler, farklı mahalleler, farklı isimler, farklı koşullarda da olsalar hep birbirinin aynı yanıtlar verdi kadınlar. Ama iş hayallere gelince, işte orada değişti işler. Ne güzel hayalleri var her birinin...

İnsanca yaşam koşulları talebi sadece eklemek biraz daha büyüsün, çocuklar daha çok gülsün meselesi değil sadece. Hayal kurmaktan, o hayalin bir gün gerçek olacağına dair umut etmekten vazgeçmemek de demek aynı zamanda. Sadece eklememizi değil, hayallerimizi de küçülten bu düzenden alacağımız çok birikti.

Sayfanın bir köşesine de sizin için yer açtık; eğer ki kendinize ayırabileceğiniz boş zamanınız olsaydı siz ne yapmayı hayal ederdiniz yazın diye. Yazın ve fotoğrafını çekip paylaşın bizimle. Çünkü o boşluğa yazdığımız hayallerimiz ancak bizim başka bir dünya hayali için birbirimize ses verdiğimiz, birbirimizin hayalinin ucundan tuttuğumuzda gerçek olabilir ancak...

BOŞ VAKİT YOK, KENDİMİZE KALAN VAKTİMİZDEN BİLE ÇALIYORLAR!

Neslihan KARYEMEZ
İkiteli/İstanbul

ATATÜRK Mahallesindeyiz. Farklı firmalarda çalışan iki tekstil işçisi kadınla buluşup, boş zamanlarında neler yapabildikleri üzerine sohbet etmek için boş bir zamanlarını yakalamak çok zor oldu. Ev içindeki yükleri ve iş yoğunluğu ne kendileri için ayrıcalıkları bir zaman ne de bunun hayalini kurmaya derman bırakmıştı. Bütün bir hafta işyerinin can çikaran temposunun ardından hafta sonu evin işi, çocuğun ödevleri, yemeğin hazırlığı, ütüsü bulaşığı... bir bakmış hafta başlamış oluyor. Bir de pandeminin dertleri... O yüzden biriyle o bir yandan işlerle uğraşırken telefonda, diğeriyle ise bir kahve içimlik ev buluşmasında sohbet edebildik.

Şimdi Gül ve Hülya'nın söylediklerine kulak verelim...

'RUHUM HADİ KALK GİT, BEDENİM HALİM YOK NEREYE DİYOR'

Boş zamanlarda ne yaptığını sorduğumuzda bize "Yatıyorum" yanıtını veriyor Gül. "Kaynanamlarla altı üstü oturuyoruz. 11 aylık bebeğim var, işten gelince çocuğumla ilgileniyorum. Yemek hazırla, ye, kaldır; saat gelip geçiyor. Sonraki güne hazırlanması gerekenlerini hazırlıyorum. Artık derman kalmıyor. Cumartesi süt izninden dolayı çalışmıyorum. O gün hem kendi evimi hem kaynananın evini temizliyorum. Yine pertim çıkmış oluyor. O nedenle boş vakit kalırsa onu uyuyarak geçirmeyi tercih ediyorum. Çocuğuma bile zaman ayırmakta zorlanıyorum. Bazı vardiyalarda ayırıyorum. Bazı vardiyalarda ayıramıyorum. Mesela gece vardiyasında olduğumda, sabah işten geldiğimde kızılma oyun oynuyorum. Birkaç saat uyuyorum kalkıyorum tekrar oynuyorum. Akşam yemek ye, kaldır, yıka, iş vakti geliyor. Zaten gece vardiyasında iken uyutup öyle gidiyorum işe. Benimle uyuduğunu sansın ve gece uyanmasın diye. Orta vardiyada iken gece 23.00'te eve geliyorum. Çocuğu kendi çalışma saatlerimize göre alıştırmışız. İşten geliyorum üstümü çıkarıp kızımı kucağıma alana kadar

oluyor gece yarısı. Ancak o saatte çocuğu uyutabiliyoruz. Sallamadan uyutmaya çalışıyoruz. Bazen çocuğun uyuması gece biri buluyor. Genelde ben uyutuyorum, eğer uykusu çok bastırılmış ve ben işten gelmemişsem babası ile uyuyor. Bana pek boş vakit kalmıyor."

Peki diyelim ki kısacık da olsa biraz vakti oldu, ne yapıyor o zaman Gül? "Film izliyorum. Hafta sonları mesela bütün haftanın yorgunluğu çöküyor üzerimize. Bir yere gezmeye gitmek istediğimizde ruhum 'Hadi kalk git' derken bedenim 'Halim yok nereye gidiyorsun' diyor. Hafta sonunu kendime öğlen sonu oluyorum. Eşim zaten gezmeyi sevmiyor. Ben de gezmek istiyorum, yanıma gezecek birilerini bulabilirsem kendimi atıyorum dışarı. Dışarı dediğimiz de semtte dolaşmak ya da alışveriş merkezine gitmek. Bunlarla sınırlı. Yaşadığımız yerde gidecek yerler de yok."

'VÜCUT YORGUN, KAFA YORGUN, RUHUMUZ YORGUN'

"7.10'da servise biniyoruz. 8'de iş başı yapıyoruz, akşam 18.30'da çıkıyoruz. 19.30'da evde oluyoruz" diyen Hülya, çalıştığı işyeri oturduğu ilçe sınırlarında olmadığı için gidiş dönüş iki saati yolda geçirdiğini ve kendine kalan zamandan çalışıldığını dile getiriyor: "Yemeği bir gün önceden yapıyorum. Eve gelip yemeğimizi yiyoruz, evi topluyorum. Çamaşır varsa onları makineye at, ser. Bir sonraki günün yemeğini yapıyorum. Bazen ruh halime bağlı canım yemek yapmak istemiyor. Yıllardır böyle, artık yemek yapmaya, aynı tempo ile çalışmaya ne gücümüz var ne de isteğimiz. Kolum ağrıyor. Yırtılma var kolumda. Şu battaniyeleri nasıl katlayacağım diye kara kara düşünüyorum. Ama katlamaya mecburum. Ben kitap okumayı eskiden beri severim, önceden ne yapar eder okumaya vakit ayırırdım. Şimdi vakit yaratamıyorum. Boş vaktimiz zaten yok. Bir de alışmışız monoton yaşamaya, bir sosyallüğimiz yok ki. Vücut yorgun, kafa yorgun, ruhumuz yorgun."

'İKİ ARKADAŞLA KONUŞMAYA BİLE HASRET KALDIK'

"Umutsuzluğa da girmek istemiyorum" diyen Hülya şöyle devam ediyor: "Diyorum kendi kendime neye umut edebilirim? Artık iş bile umurumda değil, bir şekilde karımızı doyuruyoruz. Yemek için yaşamıyoruz, yaşamak için yiyoruz. Özellikle bu pandemi döneminde oturup iki arkadaşla konuşmaya bile hasret kaldık. Bunu bile özlüyoruz. Hafta içi çamaşır yıkıyorum ki hafta sonuna çamaşır kalsın. Çamaşırdan nefret ediyorum. Çamaşır kurutmak dert. Benim bir tane erkek akrabam var, o bana öğretti çamaşır yıkadıkdan sonra 2 defa sıkınca nemli kalıp daha hızlı kurduğunu. Bir de kırışıklık azaltma düğmesi var ona basıyorum, ütü dertim de kalmıyor yoksa nasıl yetişirim işe..."

YOK'LAR MAHALLESİ

Kadınların hem evde hem işteki ağır iş yükleri boş zaman bırakmıyor bırakmasına da, bir de yaşadığımız mahallenin koşullarının da kadınlara bir nefeslik alan sağlanmaması da bir etken kadınların kendilerine ait bir uğraş içinde olamamasında. Mahallede bir tiyatro, sinema salonu yok. Ya da kadınların çok istediği ama bir türlü vakit bulup da gidemediği bir kurs da yok. En azından işten geldiğinde iş arkadaşları ile nefes alabileceği bir yeşil alan bile yok.

Bu iki kadının yaşadığı ilçe olan Küçükçekmece'de nerede kültür merkezleri var diye bakacak olursak, Atakent, Cennet ve Sefaköy Mahallelerinde. İşçi ve emekçi kadınların oturduğu mahalleler olan Atatürk, Mehmet Akif ve Kanaryada var mı? Yok.

BELEDİYE İŞÇİSİ KADINLAR ANLATIYOR: BOŞ VAKİT ALTIN DEĞERİNDE!

Esra: "Hafta sonları izinli olduğum günlerde çamaşır, temizlik, yemek, bulaşık gibi ev işlerine vakit ayırıyorum. Akşamları yatmadan önce yaklaşık 1 saat kitap okuyup dinleniyorum. İstanbul'un kaosundan uzakta doğa yürüyüşleri yapmak, ailemle ve sosyal çevremle zaman geçirmek için daha fazla vakit yaratmak isterim. En azından hafta sonları yakın bir şehre gidip gezmek, oraların kültürünü öğrenmek, yemeklerini yemek bile fiziksel ve ruhsal olarak dinlenme fırsatı verecektir. Şu an için en büyük hayalim 2-3

tane karavanla ailemle birlikte Türkiye'nin tüm illerini gezmek, tanımak, öğrenmek."

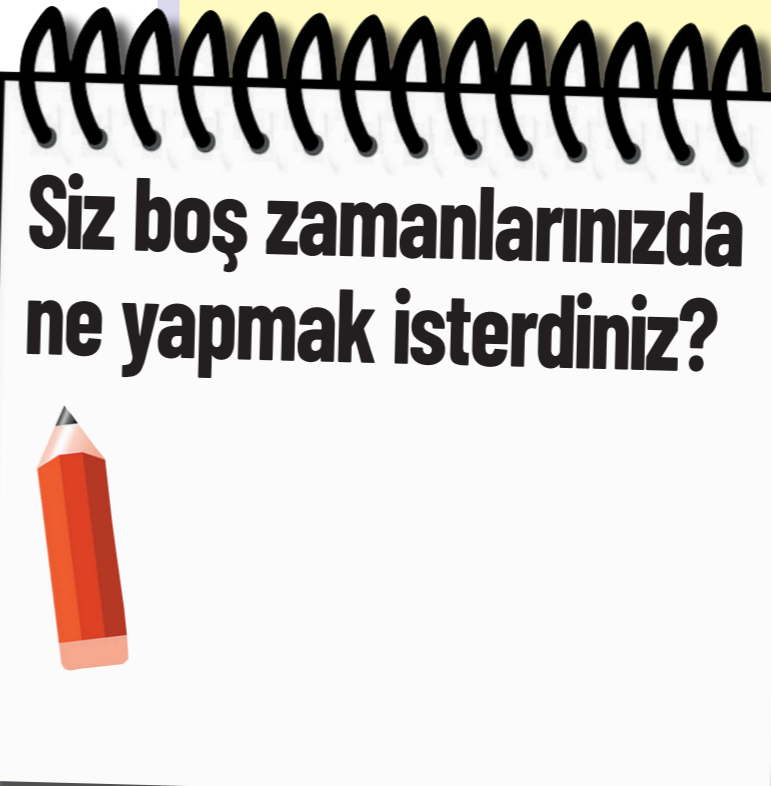
Saniye: "Çalıştığım zamanlarda evde temizlik, yemek yapmaktan boş zamanım olmuyor. Kısa çalışmaya çıkarıldığımız şu günlerde boş zamanım oldu, onu da televizyon izleyerek, dikizi dikerek geçiriyorum. Zamanım, imkânım olmasaydı hayalim ses sanatçısı olma. Türkü söylemek istedim."

Aynur: "Okumak isterdim. Açık liseyi bitirdim. Açık öğretimden üniversite okumak istiyorum. Gezmek istiyorum. Ülkeleri gezmek isterdim. Sosyal projelere katılmak isterdim. Çocuk esirgeme kurumu gibi."

Meryem: "Çalışıyorum ve küçük çocuğum olduğu için boş zamanım olmuyor. Boş zamanımda sinemaya gitmek isterim. Bir enstrüman çalmayı öğrenmek isterim. El işleri yapmak isterim."

Sevgi: "Normal şartlarda yoğun tempoyla çalıştığım için evde de ev işleri, çocuğun ödevler derken zaman yetmiyor. Şu an kısa çalışmada olduğum ve evde olduğum için zamanım oluyor. Kitap okuyorum. Yürüyüş, pilates gibi sporlar yapmak isterdim. Bağlama çalmak isterdim. Ehlîyet alıp araba kullanmak isterdim, hayatımı kolaylaştırmak için."

Serpil: "İş ve evdeki sorumlulukları tamamlamak istediğimde zaman kalmıyor. Bazen bazı işleri ertelemem gerekiyor. Çünkü kitap okumak istiyorum, arkadaşlarımı ziyaret etmek istiyorum. Bazen seyretmek istediğim bir belgesel ya da müzik programı oluyor ütü programı izlerken yapıyorum. Sadece zaman değil bazen koşullar da yapmak istediklerimizin önünde engel oluyor. Farklı kültürleri ve insanları tanımayı seviyorum bu nedenle farklı diller öğrenmeyi istiyorum. Farklı şehirleri ve ülkeleri gezmek istiyorum. Enstrüman çalmayı istiyorum."

ESENYURT'TAN İŞÇİ KADINLAR ANLATIYOR...

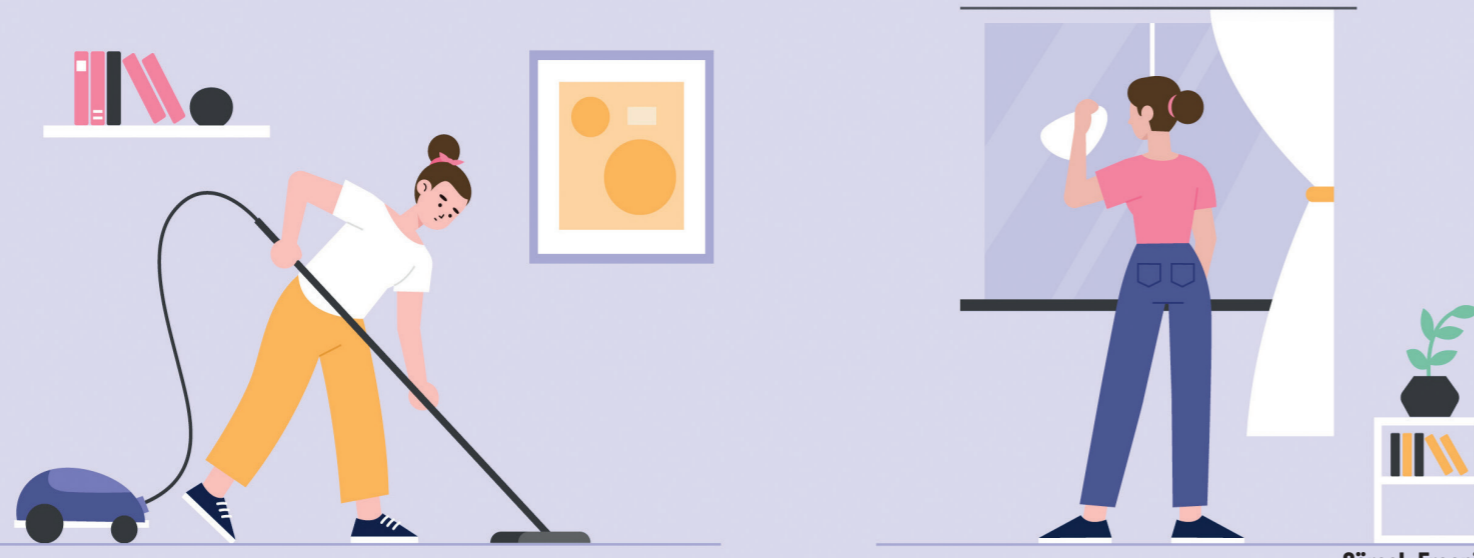
ESENYURT'tan işçi kadınlara da soruyoruz boş vakitlerini nasıl değerlendirindiklerini. İşte kadınların cevapları...

Gıda işçisi: Önceden boş zamanlarım çoktu, gezmeyi de seviyordum. 20 yıl arayla ikinci çocuğumu yaptım, ondan sonra eve kapandım. Çok zorlandım. İki üç günlük tatillerde bile dışarı çıkardım. Çocuğu da alıp gidebiliriz aslında ama ekonomik boyutu da var tabii.

Güvenlik görevlisi: Ben haftanın 6 gününü çalışıyorum. Üstelik vardiyalı çalıştığım için işler biraz kaşıyor. Yemeği, temizliği ben yapıyorum. Oğlumla yaşıyorum, o da bazen yardımcı ediyor bana. İş yerinde molalarda kitap okumaya çalışıyorum. Gerçi ona da "Burası kütüphane mi? Ooo işiniz çok rahat demek ki" diyor amirler. Ben genelde kitap okumaya, öykü yazmaya çalışıyorum.

Depo işçisi: Boş zamanlarım sabahtan akşama kadar evi temizlemekle geçiyor vallahi. Ama şöyle vakti, parayı hiç düşünmediğim bir şey olsa yeşil bir yere gitmek isterim.

Metal işçisi: Evde çocuklarlayım, işe de yeni başladım aslında. Çocukların derslerine yardım ediyorum. Örgü de örüyorum bazen. Gezebiliyorum desem yalan olur. E bir yere çıksak gitsek maddi sıkıntı var, gidemiyoruz. Önce hep parayı düşünüyoruz, o ayı denkleştirmeye halî hep var.

Görsel: Freepik

Fotoğraf: DHA

Görsel: Freepik

Adli yardım gecikiyor, çocuklar yurda veriliyor

Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğine başvuran kadınların bir kısmı adli yardımın hızlı bir biçimde gerçekleşmemesinden muzdarip. Bir kısmı ise yokluk ve çaresizlikle çocuklarını yurda vermenin derdinde...

Adile DOĞAN
Esenyalı Kadın Dayanışma
Derneği Başkanı

Bir aya yakın süredir derneğe ulaşan hem şiddet mağduru, hem de yoksul kadınların erişemedikleri “adli yardım” meselesi ile uğraşıyoruz. Adli yardım yasada hak olarak yer alıyor. Yoksul kadınların talebi doğrultusunda avukat atanıyor. Derneğe başvuran 8 kadının anlattıkları gösteriyor ki, pandemi yönetmekte zorlananlar adli yardım sürecinde de kadınların hayatını kabusa çevirmiş.

Ferda’dan dinleyelim yaşadıklarını: “Çocuklardan dolayı çalışmıyorum. Uzun süredir kocam beni dövüyordu. En son öldürmeye çalıştı, ben de uzaklaştırma kararı aldım, evden gitti. O sigortalı olduğu ve evlilik resmi olarak devam ettiği için de maddi yardım alamıyorum. Çok acil boşanmam lazım, her an bana zarar verebilir, sürekli arayıp hakaret ediyor, öldürmekle tehdit ediyor. Tam 1 ay boyunca baro pandemi nedeniyle uzaktan çalışıyordu, randevu alamadım. En erken randevu 2021 ocak ayına verildi. Ben mecburen iki ay daha çocuklarla evde aç kalacağım.”

Yasemin de şiddet sonucu annesinin evine sığınmış, küçük bir çocuğu var. Annesi yarı felçli. Hem annesine hem de çocuğuna bakarak yükü iki kat daha artmış. Devletten bir yardım almadan geçinmesi imkansız. Kocası ne boşanmaya yanaşmıyor ne de para vermeye. “Bir avukata ihtiyacım var, ben bu adamla tek başıma nasıl uğraşayım? En azından avukatla muhatap olsun düşün yakamdan dedim ama gelin görün ki en erken randevu 20 Ocak 2021’de olabiliyormuş, gerekçe de korona” diyor ve ekliyor “Bu korona bizi öldürmedi ama süründürdü.”

Sibel, şiddet yüzünden boşanmak istiyor, ama o da aramalarına rağmen adli yardım bürosundan iki ay

boyunca randevu alamamış. “Randevu alamayınca ben de anlaşmalı boşanmayı teklif ettim. Eşim mutluluktan uçtu. Çünkü anlaşmalı boşanırken hiçbir şey talep etmedim. Çocuğun velayetini de bana verdi. ‘Ama kesinlikle para talep etmeyeceksin’ dedi, evden de çıkardı. Ben bir avukat yardımı alabilseydim çekişmeli boşanacak en azından çocuğumun nafakasını alacaktım” diyor ve ekliyor “Tek başıyım bu işleri hiç bilmediğim için nasıl yapacağımı bilemedim. Adli yardım da alamayacağımı düşündüm mecburen anlaşmalı boşandım, yani eşimin tüm şartlarını kabul ettim. Bir de arkamdan dalga geçti ‘sen beceremeyeceksin demiştim’ dedi.”

Gül’ün 3 çocuğu var. Şiddet gördüğü için 8 ay önce ailesinin yanına yerleşmiş. İstanbul’un yabancısı, boşanmak için neye ihtiyacı olduğunu da bilmiyor, adliyeye nasıl gideceğini de... Bizden destek isteyen Gül’e adli yardım talebinde bulunmasını önerdik. Ama Gül’ün de randevusu 2021’de. Gül beklesin diyeceğiz ama kocası tehdit, hakaret her yolu deniyor. ‘Ya git davayı aç, ya da ben çocukları alırım senden’ diyor. Başka bir gün ‘Çocuklar ben den değil, seni öldürecek’ diyor. Gül, bir avukattan destek almadan bu davayı tek başına sürdürmez. Ona destek olacağız.

1 HAFTADA 4 KADIN ‘ÇOCUKLARIMI YURDA VERECEĞİM’ DİYE GELDİ

Geçen hafta derneğimize 15 kadın şiddet ve yoksulluk sebebiyle başvurdu. Bu kadınların dördü, çocuklarını yurda vermek istediklerini ve nereye başvurması gerektiği konusunda bilgi almak istediklerini söylediler. Kadınlar ya boşanmış ya da terk edilmiş. Çocukları küçük olduğu için çalışmadıklarını, çalışmayınca da çocuklarına bakamadıklarını ifade ediyorlar.

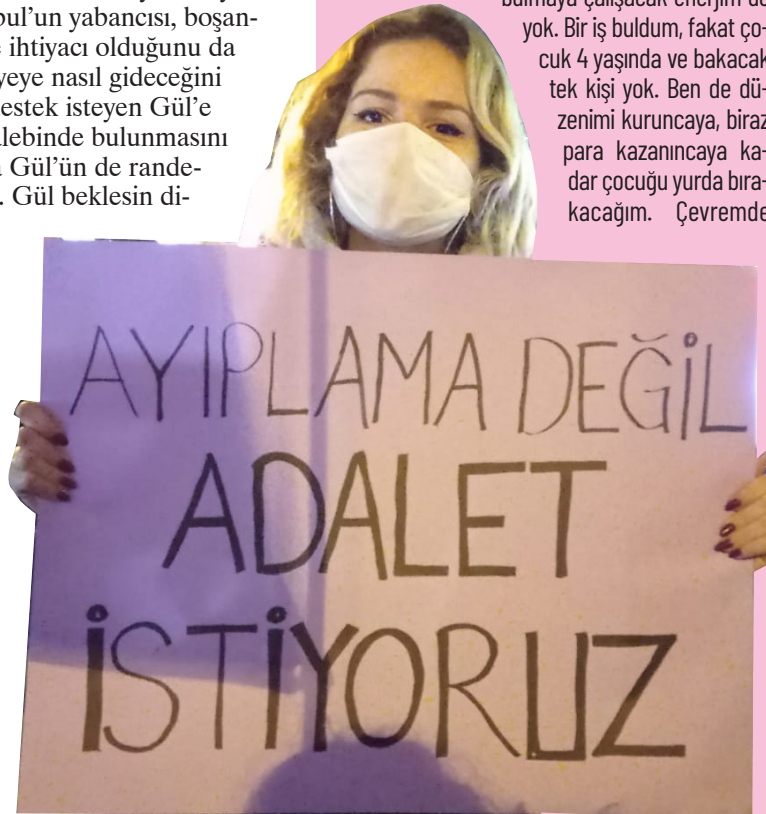
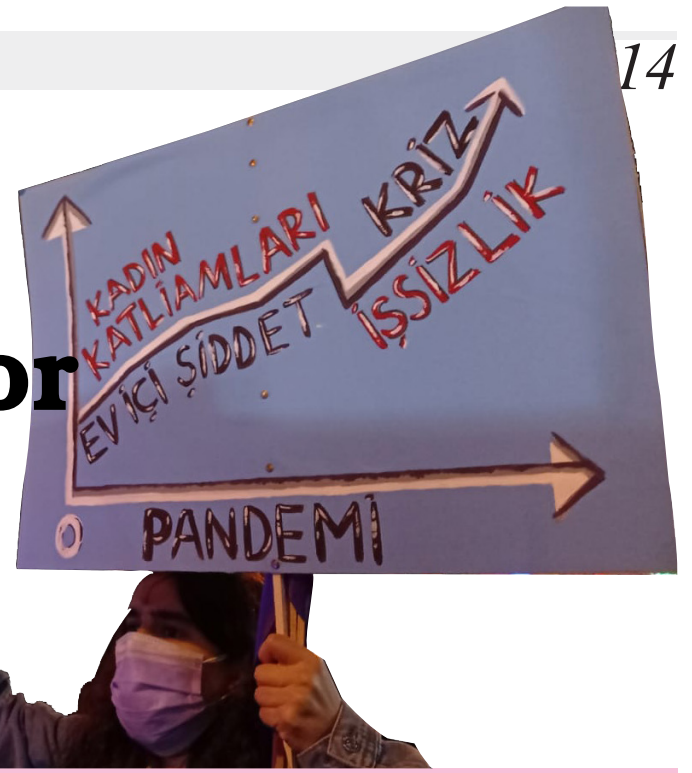
Fatma; kanser tedavisi gördüğü sırada kocası onu terk etmiş. Çocuğuyla tek başına hayatta kalma mücadelesi veren Fatma’ya tedavisi sırasında komşuları yardım etmiş. “İyileştim ama şimdi geçim derdi başladı. Kocam sırı kadem bastı. Boşanma davası açmak istedim ama adamın bir adresi yok. Doğrusu artık onu bulmaya çalışacak enerjim de yok. Bir iş buldum, fakat çocuk 4 yaşında ve bakacak tek kişi yok. Ben de düzenimi kuruncaya, biraz para kazanıncaya kadar çocuğu yurda bırakacağım. Çevremde

beni suçlayanlar var, taş mı yiyelim, açlıktan mı ölsün çocuğum? Başka çarem yok” diyor.

Leyla da 3 yıl önce boşanmış, iki çocuğuyla yaşıyor. Tek başına çalışıp evi geçindiriyor. Yakın zamana kadar yaşlı bir komşusu çocuklara göz kulak olmuş. Ama o da koronadan hayatını kaybetmiş. Biri 6, diğeri 3 yaşında olan çocuklarını bırakacak kimse olmayınca işten ayrılmış. “Babalarına çocuklarını al dedim, ama almadı. ‘Ben artık istemiyorum, hem gücüm de yok’ diyor bana. Peki ben ne yapayım? Bari bakıcı parasını sen ayarla diyorum. Ona da yok diyor. En sonunda yurda vereceğim dediğimde, ver dedi. Ben de çocukları vermek için sizi aradım, ne yapmam lazım?” diye soruyor.

Diğer iki kadın da benzer nedenlerden dolayı çocukları yurda vermek istiyor. Biri işsiz olduğunu, faturaları dahi ödeyemediği anlatıyor. Normalde çalışırken çocuğun üstüne kapıyı kilitleyip işe gidiyormuş. “Bazen ev temizliği işi olduğunda yarım günde eve dönebiliyordum ama pandemiden dolayı eskisi gibi iş yok. Geçen ay elektrigim kesildi, iki hafta açtıramadım. Düzenli bir işe ihtiyacım var. Ama çocuk 7 yaşında ve çok uzun süre evde bırakamam. Zaten bulduğum işlerde hep gece vardiyası var. Gece nasıl evde bırakabilirim? O nedenle yurda vereceğim. Eski eşim şizofren ve genelde sokaklarda yaşıyor. Zaten bize çok zarar verdiği için eve de alamıyorum” diyor.

Geçtiğimiz 1 yıl içinde yoksullaşan kadınların çocuklarına bakamadıkları için yurda vermek istediği çok sayıda başvurumuz oldu. Ekonomik sorunların üstesinden tek başlarına gelmenin çok zor olduğu bu zamanlarda bir de çocuğun bakım yükü de üstlerine kaldığında ortaya böyle bir tablo çıkıyor. “Ekonomimiz şaha kalkıyor” açıklamaları yapılırken yaşıyoruz bu tablo. “Tek başımıza yükün altında kaldık” dememek için bize acil olarak lazım olan, birlikte mücadele etmek. Biz artık kadınlara çocuklarını yurtlara hangi prosedürlere uyararak bırakabileceklerini anlatmak istemiyoruz. Çocuklarıyla beraber geleceğe umutla bakabilen kadınlar ve anneleriyle büyüyen çocuklar istiyoruz.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET ANKETİNİN GÖSTERDİĞİ:

Tek seçenek, şiddete karşı örgütlü mücadele!

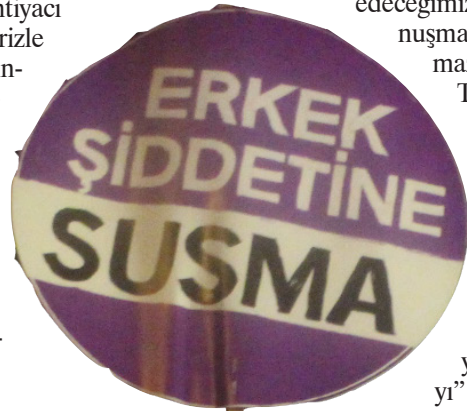
Eyüp Ekmek ve Gül Grubunun 25 Kasım vesilesiyle gerçekleştirdiği anketin sonuçları kadınlara şiddeti ve boyutlarını tartışırken, örgütlü mücadele ihtiyacının da tek seçenek olduğunu ortaya koydu.

Hasret KANAT
Eyüp-İstanbul

25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele ve Dayanışma Günü'ne özel, Eyüp ilçesi Güzeltepe ve Nurtepe Mahallelerinde Ekmek ve Gül Grubu olarak kadına yönelik şiddeti ele aldığımız bir anket çalışması gerçekleştirdik. 10 gün boyunca sürdürdüğümüz çalışmada 100 kadına ulaştık. Hayatımızı adeta abluka altına alan bu sıkışmışlığın farklı boyutlarını ortaya çıkarma ihtiyacı ile doğdu bu çalışma. Ekonomik krizle birlikte pandemi koşullarında kadınların artan yüküne, geçim sıkıntısına, eğitimdeki fırsat eşitsizliğine, işsizliğe, ev içi şiddete dair sorular yönelttik her yaşta kadına. Anketin sorularını tartışırken, en yakınımızdaki kadınların eğitimlerini, düşüncelerini ortaya çıkarmak istedik. Bu eğilim ve düşüncelerle birlikte; kadına yöne-

lik şiddetin yükselmesinin sebeplerini, şiddetin en çok nereden geldiğini ve nerelerde yaşandığını, pandemi sürecindeki ekonomik sıkıntıların şiddetin düzeyini nasıl artırdığını da tartışmayı hedefledik. Anket yaptığımız kadınlarla, 'Fiziksel değilse şiddet değildir' yanlıgını kırmaya çalıştık. Hayatımızın her alanında belki de her gün bir başka şiddet türüyle karşılaşılıyor olduğumuz konusunda çoğu kadınla hem fikir olduk.

Tabii ki böyle bir anket yapıp, kadına yönelik şiddetle nasıl mücadele edeceğimizi konuşmamak olmazdı.

Tüm bu zorluklar karşısında "Ne yapmalı, nasıl yapmalı" fikrini tartışmaya çalıştık. Yaşanan şiddeti kadınlar tek başına yaşadıklarını düşünse de hayatlarımızı bir alana sıkıştırırlar tek bir kişi değil. Her gün bu sömürü çarkının bir parçası olmaya zorunlu kalarak yaşamımızı yeniden öğrenmeye çalışmanın yollarını bu anketle derinleşt-

riyoruz. Anket çalışmamızın bu açıdan öğretici olduğunu düşünüyorum.

ANKET ÇALIŞMAMIZLA ORTAYA SERİLENLER...

✓ Kadınların yüzde 44'ü çalışırken, yüzde 39'u kendini çalışmıyor olarak tanımladı. Yüzde 17'si ise işsiz olduğunu söyledi.

✓ Kadınların yüzde 36'sı çevresinde şiddete uğrayan kadınların olduğunu söylerken, yüzde 64'ü ise çevrelerinde şiddete maruz kalan kadın olmadığını belirtti.

✓ Hemen ardından yönelttiğimiz soru ise anketi yaptığımız kadınların şiddete uğradığını düşünüp düşünmemesiyle ilgiliydi. Yüzde 27'si şiddete uğradığını, yüzde 31'i şiddete uğramadığını, yüzde 24'ü ise bazen şiddete uğradığını ifade etti. Bu soru üzerine sohbet ettiğimiz kadınların 'şiddet' bahsi geçince, şiddeti 'fiziksel' olarak tanımladıklarını anladık.

✓ Bir sonraki soruyu sormamızın sebeplerinden biri de şiddetin yalnızca fiziksel şiddetten ibaret olmadığını derinleştirmekti. Başka şiddet biçimlerini konuştuğumuzda, şiddete uğramadığını düşünen kadınlar aslında şiddete maruz kaldıklarını söylemeye başladı. 'Ne tür şiddete maruz kalıyorsunuz?' sorusunun sonuçları da şiddet biçimlerini daha çok tartışmaya ihtiyaç olduğunu bizlere gösterdi. Kadınların yüzde 52'si psikolojik şiddet, yüzde 27'si ekonomik şiddet, yüzde 3'ü fiziksel, yüzde 9'u ise hepsine maruz kaldığını söyledi.

Kadınlar yaşadıkları şiddeti bizlere anlatmaya çalıştı. Eşinin fiziksel şiddetine maruz kalan kadınlar anketi ilk yaptığımızda çekinseler de yaşamış olduğu koşulların değişmesini istediklerini ifade etti. Kaygıları çok büyük olmasına rağmen kadınların hiç tanımadıkları kişilere yaşadıkları şiddeti anlatmaya çalıştıklarını gözlemledik.

Tanıdığımız kadınlarsa şiddeti tartışmak istemeyip konuyu kapamaya çalıştı.

✓ Kadınların şiddete "nerede" maruz kaldığı sorusuna ise bu iki mahalledeki kadınların yüz-

de 20'si evde, yüzde 19'u işte, yüzde 20'si sokakta, yüzde 34'ü her yerde maruz kaldığını belirterek cevap verdi.

✓ Kadınlar en çok kim tarafından şiddete maruz bırakılıyordu, bu açık uçlu olan bir sorumuzdu. Mahallemizdeki kadınların kendilerinden, çevrelerinden, şahit olduklarından ne diyeceklerini öğrenmek istedik. Yüzde 60'ı aile, eş ve erkeklerden şiddet gördüğünü dile getirirken, yüzde 20'si toplum tarafından, yüzde 10'u ise devlet tarafından şiddete maruz kaldığını dile getirdi. Burada yaptığımız tartışmalarda şiddetin sadece tek bir yerden gelmediği, "çok daha organize olduğu" fikri ortaya çıktı.

✓ "Pandemi süreci şiddeti artırdı mı?" sorumuza kadınların yüzde 88'i evet, yüzde 4'ü ise hayır cevabını verdi. Birkaç soru öncesindeki tartışmalarımız kadınların yaşamında şiddetin bariz bir şekilde ortada olduğunu ve her geçen gün arttığını gösterdi.

✓ Son olarak kadınların çözümü nerede gördüğü, onca zorluğun karşısında nasıl mücadele edileceğini, en yakınımızda bulunanlarla birlikte nasıl dayanışma göstereceği üzerine fikirlerini öğrenmek istedik. "Kadına yönelik şiddete karşı nasıl mücadele etmeliyiz" sorumuza kadınların yüzde 40'ı şiddete karşı örgütlenecek mücadele etmek gerektiğini ifade ederken, yüzde 18'i 'Dayanışma ve birliktelik' dedi. Kadınların yüzde 17'si şiddete ağır ceza verilmesi gerektiğini, yüzde 5'i kadınların ekonomik olarak özgür ve eşit olması gerektiğini düşünürken, yüzde 2'si mahallelerde psikolojik danışma merkezleri kurulması talebinde bulundu.

Anketimizle birlikte gördük ki pandemi koşulları eklenince kadınların sorunları daha da ağırlaşmış durumda. İktidar pandemi sürecinde sadece sermayeyi gözeterek sürü bağışıklığı pençesinde halkı kaderine terk ederken, biz kadınları hayatta kalıp kalmayacağımıza dair belirsizlikle açıklıkla, yoksullukla, işsizlikle ve şiddetle baş etmek zorunda bıraktı.

Kadınların dile getirdiği eşitlik mücadelesi, kadınları koruyan yasalardan, cezasızlığın son bulması ve diğer talepler, örgütlenmenin aciliyetini, bu dönemde yan yana durmanın daha büyük bir ihtiyaca dönüştüğünü bizlere gösteriyor. Bu yüzden her fırsatı kullanarak örgütlü mücadelede daha çok ısrar etmeliyiz. Çünkü şiddete karşı her yerde örgütlü mücadelenin tek seçenek olduğunu biliyoruz.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Ah 2020, gidişin olsun, benzerin olmasın!

2020 hepimiz için zorluklarıyla hafızalarımızda yer edecek bir yıl oldu. Pandemi koşullarında kendimizi ve sevdiğimizleri hayatta tutmaya çalışmak, bunu devletin bir tek katkısı olmadan yapmaya çalışmak zorlukları katladı. Esenyalılı kadınların 2020 deyince aklına gelenleri okuyunca aynı cümleleri sizin de kuracağınızı biliyoruz, işte bu ortaklık yalnızca dert ortaklığı anlamına gelmiyor. Aynı dertleri yaşayanların bu dertlerin çözümü için aynı yerde buluşması gerekliliğini, tek tek yaşamaya mecbur bırakıldığımız zorlukları ancak birlikte çözebileceğimiz gerçeğini de ortaya seriyor. 2021'i 2020'den farklılaştıracak tek şeyin bu olduğunu bilecek, daha güzel bir yıl diliyoruz...

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

'İNDİRİMLİ ADALET İSTEMİYORUZ'

Hanima KIZILTAŞ
Esenyalı-İstanbul

BU yılın çok zor olduğunu bütün dünya biliyor. Ama evde şiddet gören, istismara uğrayan çocuklar kadar gerçeğin acısını çoğu kişi bilemez. Çoğu zaman istismara uğrayan çocuk yaşadıklarını anlatınca kulaklarını kapatıp dernekten çıktığını biliyorum. Pandemi boşalan kahvehaneler, maalesef evlerde kadınlara şiddetin çocuklara da istismarın yolunu açtı. Sadece pandemi Esenyalılı Kadın Dayanışma Derneğine 300 vaka geldi. Yoksulluk, şiddet, kadın cinayetleri, istismar... Bazen hikayeler hep aynı, sadece isimler değişiyor. Bu erkek şiddetine çok kız kardeşimizi canını verdik, her ölenle öldük. Bazen bir nehirden aylarca cesedimiz bulunmadı, bazen bir varilde yakılarak öldürüldük, bazen boşanmak istedik öldürüldük...

Kadınlar ölmesin dedikçe öldürdüler, bütün katillerin bahanesi de hep aynıydı: "Ama onu çok sevdim", "Kıskandım, ayrılmak istemiyordum, pişmanım"... Katiller takım elbiseyle çıktığı mahkemede iyi hal indirimi alıyor. Biz ne öldüren sevgi istiyoruz ne de indirimli adalet! Biz gerçek adalet istiyoruz. 2020 yılı çok kötü geçti, yeni yıla "Asla bir kişi bile eksilmeyeceğiz" diyerek girmek istiyorum ve ölen bütün kadınlar, sizleri asla unutmayacağız.

'AYDINLIK YARINLAR İÇİN MÜCADELE ETMEYE DEVAM EDECEĞİZ'

Necla GÖÇER
Esenyalı-İstanbul

BEN iki çocuk annesi, ev emekçisi bir kadımdım. İki ufak çocuğumla bu pandemi şartlarında her şeye rağmen sabırla ve umutla yaşama tutunmaya çalışıyorum. Bizler için çok zor bir yıl oldu 2020. Senenin en başında yakalandık hastalığın getirdiği endişeye. Her şeye zaten zor yetişiyorken bir de bu durum beni ve çocuklarımı ruhsal olarak etkiledi. Hem psikolojik hem maddi olarak çok etkilendik. Aylarca eve kapandık. Çocukları ne bir etkinliğe ne de bir parka götürebildik. Evde çareler bulduk ama yeterli gelmedi. Komşu çocukları ile yan yana gelseler bile endişelendik. Yaz geldi, biraz nefes aldık derken endişe hep bizimle oldu. Yine de sabırla geçirdik günlerimizi.

Okul zamanı kayıt dönemi geldi, 4 buçuk yaşındaki kızımı ana okuluna kaydettirmek istedik. Ama yine kafam karıştı, göndersem olmuyor evde kalsa olmuyor. "Önceliğimiz sağlık" dedik ve okula göndermedik. "Bu sene için idare ederiz" dedik ancak edemiyoruz. Ev ortamında bu yaşlarda bir çocuk nasıl tutulur? Dışarıda pandemi var, içeride çocuk durmuyor derken geldiğimiz durum şu anda daha da kötü. Pandemi azalması

daha çok arttı. Kızım soruyor: "Anne bu hastalık nereden çıktı? Ne zaman geçecek?" Bilsen çocuğuma yanıt vereceğim. Kış şartlarının ağırlığı üzerimizde. Yaşamımızı nasıl düzeltereğiz, nasıl atlatacağız bilmiyoruz.

İşin maddi boyutu ise içler acısı. Geçimin iyice zorlaştığı gerçeği gözler önünde. Evim kira olmadığı halde geçinemiyorum. Faturalar çok yüksek geliyor, onlara yetişmeye çalışıyoruz. Bu durumda tek maaş yeterli olmuyor. Benim de çalışmam gerekiyor, ama iki ufak çocuğa kim bakacak nasıl bakacak? Hükümetin ücretsiz kreş adımları yetersiz kaldı. Bu konuda benim gibi mağdur olan birçok kadın var. Bu zorluklarla boğuşmak ruh sağlığı açısından da zorluyor bizi. Bu sene böylesine zorlu geçerken 2021'de bizi neler bekliyor, nasıl bir yıl olacak bilemiyorum. Ama umut ediyorum ki yeni yıl daha güzel olacak. Sağlık konusunda en hassas dönemlerde çocuklarımızın geleceklerini düşünüyorum. Eğitimlerini düşünüyorum. Okul süreci için devlet daha etkili ve sağlıklı adımlar atmalı. Yoksa 2021'de aynı koşulları ne biz ne de çocuklarımız kaldırır. Aydınlik yarınlar için mücadele etmeye devam edeceğiz. Umudum bu mücadelenin iyi günleri getirmesidir.

'ELİMİ KULLANAMASAM DA MECBURUM ÇALIŞMAYA'

Fethiye UÇAK
Esenyalı-İstanbul

SANIRIM "2020 yılı, sen olmadın bunu saymıyoruz" dememek için hiçbir neden yok. Bu yıl biz kadınlar için çok zor bir yıl oldu, özellikle yalnız yaşayan kadınların hayatının birçok açıdan zorlaştığını herkes tahmin edebilir. Ekonomik sıkıntılar vs. derken pandemi çıktı başımıza; hele bir de kısıtlamaları var ki düşman başına. Ne öldürür ne güldürür diyeceğim, o da iyimser olacak.

Allah aşkına dünya gülüyor halimize. Sokakta olunmayan saatlere yasak koy, kalabalığın olduğu gündüz saati normalleş. Sabah ve akşam işe gidip gelirken toplu taşıma tıklım tıklım, bu yasak kime? 2020'de tabii ki pandemi ilk sıkıntımız değildi. Eşimin emeği ile bir ev alma şansım oldu ama evde eşya yok. Hadi gelsin bir ton borç. Elimde sadece eşimden kalan emekli aylığı ile bu evi nasıl çevireceğim derken mecburen iş aramak zorunda kaldım. Bir laboratuvarda iş buldum. Bir ay geçmedi elimdeki zorlanmadan dolayı ameliyat olmak zorunda kaldım, daha elimi tam kullanamazken işe çağırdılar. Borçlar bana bakarken mecburum çalışmaya, bunlar yetmezmiş gibi korona olmamaya çalışıyorum. Şimdi sakat elimle temizlik yapmaya çalışıyorum, bana yardım eden arkadaş da korona olmuş. Tek elle temizlik yapmanın yeni yöntemleri için bana bir fırsat çıktı galiba, ne diyeyim perşembenin gelişi çarşambadan bellidir.

Kısaca bu yıl hem fiziksel hem de ruhsal olarak darlandık. 2021'i henüz hayal edemiyorum. Göreceğim neyin var 2021...

HİNDİSTAN

Hazırlayan: Fulya Alikoç

220 milyonluk işçi köylü grevi

HİNDİSTAN son yıllarda ülke tarihinin en büyük genel grevlerini yaşıyor. 2019'da 10 işçi sendikası konfederasyonu ve tarım örgütünün birlik olmasıyla başlayan ve 220 milyon insanın katıldığı grevler pandemide büyüyerek devam ediyor. Zira Modi hükümetinin işçi ve köylü haklarına saldırıları bitmiyor.

26 Kasım günü gerçekleşen ve 250 milyon kişinin katıldığı belirtilen "Mazdoor Kisan" (İşçi Köylü) Grevinin temel talepleri ise şunlardı:

- ✓ Vergi mükellefi olmayan ailelerin hesaplarına 7.500 Rupı yatırılması;
- ✓ İhtiyacı olan ailelere her ay 10 kilogram tahıl tedarik edilmesi;
- ✓ Ücretlerin yükseltilecek Mahatma Gandhi Yasası olarak bilinen kırsal istihdam garantisi yasasının yılda 200 iş gününü kapsayacak şekilde genişletilmesi ve programın kentsel alanlarda da uygulanması;
- ✓ Modi hükümetinin savunma, demiryolları, limanlar, havayolları, enerji, madencilik ve finans sektörlerindeki özelleştirmeleri durdurması;
- ✓ Kamu teşekküllerindeki zorla işten çıkarmalara son verilmesi;
- ✓ Herkes için emeklilik.

Greve sendikal örgütlülüğün olmadığı alanlardan emekçilerin, banka ve sigortacılık sektörü çalışanlarının, taksi sürücülerinin de katıldığı ifade ediliyor. Eğitimin ticarileştirilmesine karşı öğrenci birliklerinin de katılım çağrısı yaptığı greve kadınlar da güvenceli istihdam talepleriyle katıldı. Kent merkezlerine gelemeyen tarım işçisi kadınların dahi buldukları kırsal alanlarda yan yana gelerek sosyal medya üzerinden greve destek mesajları yollamaları dikkat çekti. Bu ülkenin en ücra köşelerinde dahi Modi hükümetinin emek düşmanı girişimlerine karşı kadınlar arasında artan huzursuzluğun bir göstergesi olarak okunabilir.

KADINLARIN TALEBİ: GÜVENCELİ İSTİHDAM

Pandemi öncesinde resmi verilere göre kadınların iş

gücüne katılım oranı yüzde 30'du. Ancak bu sayı ülke tarihinde hiçbir zaman gerçeği yansıtmadı. Gerçek sayının yüzde 75'in üzerinde olduğu tahmin ediliyordu. Pandemi süresince Modi hükümetinin plansız ve emekçilerin hayatını hiçe sayan tedbir uygulamalarından en çok etkilenen kesim de kadınlar oldu, özellikle de eyaletler arası ve kır-kent eksenindeki göçmen kadınlar. Hükümetin sosyal destek paketlerinin kırsaldaki uygulayıcısı olan kadınlar ise pandemi boyunca 'huzur hakkı' dışında hiçbir ücret almadan çalıştılar. İş gücüne katılan kadınların yüzde 94'ünü oluşturan örgütsüz ve kayıtdışı işçi kadınların en önemli talebi hala insanca yaşanacak bir asgari ücret ve kayıtlı/güvenceli istihdam.

Fotoğraflar: CH

GÜNEY AFRİKA:

KADINLAR TOPRAK VE BARINMA HAKKI İÇİN YÜRÜDÜ

Fotoğraf: Freepik

GÜNEY Afrika'nın Cape Town kentinde 11 farklı örgütün çağrısıyla bir araya gelen kadınlar yılın son ayına eylemlerle başladı. Çiftlik, balıkçılık, bahçe işçisi kadınların katıldığı yürüyüşün temel talebi barınma ve toprak. Toprak dağılımı yapılırken kadınların önceliğe konması ortak talep. Çiftlik işçileri ise pandeminin bahane edilerek işçiler için tedbir alınmadan yapılan boşaltmaların sona ermesini istiyor. Toprak sahipleri pandeminin ekonomik etkileri yüzünden çiftlik yemekhanelerini kapatıyor, daralma tedbiri adı altında işçileri işten çıkarıyor ve kaldıkları barınaklardan kovuyor. Evsiz kalan işçilere şimdiki dek sunulan tek çözüm Cape Town belediyesinin barınakları. Buralar da oldukça kalabalık ve altyapı hizmetleri yok. Bu nedenle dile getirilen barınma hakkı talebi salgın koşullarında yaşama hakkıyla eşdeğer görülüyor. Ayrıca Tarım, Kırsal Kalkınma ve Toprak Reformu Bakanlığının toprak sahiplerine işleyen kira sözleşmelerini işçiler lehine düzeltmesini istiyorlar. Mevcut durumda çiftlik işçilerinin çocuklarından kira alınıyor ve 18 yaşına gelip okulu bitirdiklerinde ailelerinin kaldığı toprak sahibine ait yerleşimi terk etmeleri isteniyor.

ILO 190 SÖZLEŞMESİNİ İMZALADI

ULUSLARARASI Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2019 yılında imzaya açılan 190 sayılı "İş Yaşamında Cinsel Tacizin Önlenmesi" Sözleşmesi uzunca bir süre imzasız kaldığı için uluslararası alanda geçerlilik kazanamamıştı. Dünyanın birçok yerinde sendika konfederasyonları ve kadın komisyonları imza atan ilk ülke olmak üzere bir rekabete girmişti.

Pandemi döneminin en az hasarlı ülkesi ama kadına yönelik şiddetin yüzde 80 arttığı Uruguay 12 Haziran'da sözleşmeyi imzalayan ilk ülke oldu. 25 Haziran'da onu Fiji izledi. Bu iki ülkenin imzasıyla sözleşme uluslararası onay kazanmış oldu. Geçtiğimiz 11 Kasım'da ise Arjantin Parlamentosu 124 oyla sözleşmeyi imzalama kararı aldı. ILO 190 Sözleşmesi işyerinde cinsel tacizin önlenmesi için hükümetlere yaptırım uygulama ve işverenlere sorumluluk alma yükümlülüğü yüklüyor.

ARJANTİN:

İŞYERİNDE
TACİZE
HAYIR

İllüstrasyon: Freepik

BOLSONARO'LU İLK SEÇİMDE KADINLAR HAREKETE GEÇTİ

Fotoğraf: R4wi/Flickr (CC BY-SA 2.0)

BREZİLYA:

GEÇTİĞİMİZ ay Brezilya'da gerçekleşen yerel yönetim seçimleri faşist Bolsonaro yönetiminde yapılan ilk seçim. 200 milyon nüfuslu ülkede 5.570 belediyede 19.000 belediye başkanı adayı ve 500.000 kent konseyi (belediye meclis) üyeliği adayı yarışıyor.

Bolsonaro kadın, göçmen ve yerli düşmanlığıyla nam salmış bir başkan. Pandemi süresince aldığı emek düşmanı tedbirlerle işçi düşmanlığı da Brezilya'nın bulaş ve ölüm oranlarında kırdığı rekorlarla belgelenmiş oldu. Hal böyle olunca yerel seçimler de Bolsonaro'ya güçlü bir itirazın örgütlenmesi olanağı olarak değerlendirildi. Özellikle de Afrika kökenli kadınların kampanyaları dikkat çekti. Zira kadınların yönetimde yer alma oranı bakımından Brezilya 192 ülke içinde 132. sırada. Tüm belediyelerin sadece yüzde 12'sinde başkan kadın. Brezilya nüfusunun yüzde 27'sini oluşturan siyah kadınlarda ise bu oran yüzde 3'e kadar düşüyor. Ülke nüfusunun yüzde 56'sı siyah ve melezlerden oluşuyor ve Bolsonarocuların kasım ayındaki seçim turundaki gerilemesine bakılacak olursa ilk kez "beyaz oyları" geride bırakacağı söyleniyor.

OKULLARI KAPATMANIN ÇOCUKLARA FATURASI ÇOK AĞIR!

Okul kapama en son tedbir olarak düşünülmesi gereken bir tedbirdir ama en önce ve en kolay bu yapıldı. Gerekli koşulların hemen oluşturularak okulların acilen açılmasını talep etmemiz gerek.

Aylin AKÇAY

Salgının sonuçlarından hem günlük, hem uzun vadeli olarak en derin ve çok boyutlu etkilenen kesimlerden biri kuşkusuz çocuklar. Fakat neredeyse bir yıla yaklaşan salgın tedbirleri/tebirsizliklerinin gelip vardığı noktanın çocuklara faturası çok ağır oldu.

Neredeyse bir kuşağın sadece çocuklukları ve çocukluk hakları değil, yetişkinlikleri ve gelecekleri üzerinde bu denli belirleyici etkileri olan bir dönemde, bugünün kurumlarının ve iktidarın ama aynı zamanda örgütlü güçlerin ve tüm yetişkinlerin omuzlarında bir sorumluluk var. Öncelikle gerçekleri bilmek, durumu değerlendirip talepler oluştururken çocukların ihtiyaçlarını ve haklarını gözetmek, ve gerekenin yapılması için harekete geçmek!

EN SON YAPILMASI GEREKENDİ, EN KOLAY VAZGEÇİLEN OLDU

Başlangıçta çocukların bulaştırıcılığının yüksek olacağı, kreş ve okulların da ciddi bulaş alanları olacağı düşünülüyordu. Covid-19'a özgün verilerin yaygın olmadığı ilk aşamada okul/kreş tedbirleri ve taleplerinde dayanak bu önkabulle şekillendi.

Ancak bilimsel olarak kanıtlanmış bir başka bilimiz daha vardı; okul ve kreşlerin eğitim/öğrenme süreçleriyle ilgili işlevlerine ek olarak, çocukların birçok bakımdan korunmaları ve desteklenmelerinde kritik ve vazgeçilemez işlevleri var. Eğitim Sen ve birçok kurum okulların bu rolünü hatırlatarak ülke genelinde gerekli düzenlemelerin acilen yapılarak Martta okulların açılması talebini yoğunlaştırdı. Yaz döneminde salgının kontrol altına alınması, okulların açılabilmesi için tüm olanakların seferber edilmesi gerektiği vurgusu yapıldı. Fakat ne okullarda bir hazırlık yapıldı, ne salgını kontrol altına alacak zorunlu tedbirler alındı. Üretimden, turizmden "taviz" verilmedi ve vakaların arttığı süreci hep birlikte yaşadık. Bu aşamada yapılan her tercihte iktidar çocukların hayatları için vazgeçilmez önemdeki okulları, yani aslında bizzat çocukların hayatını gözden çıkarmanın taşlarını döşemişti. Yani aslında en son düşünülecek şey okul ka-

panması iken, bizde en kolay verilen karar bu oldu.

Okullar, olması gerektiği koşullar oluşturularak açılmadı. Eğitimcilerin ve sendikaların talepleri gözetilmeden, çocuklar arasındaki eşitsizlikler ve olanak farklılıkları hiçe sayılarak "uzaktan eğitim" adı altında başlatılan süreç, eşitsizliklerin derinleşmesine, kız çocuklarının eğitimden adım adım çekilmesine, mevsimlik işçiler ve çocuk işçilerin eğitim sisteminin iyice dışına savrulmasına ve telefisi giderek zorlaşan birçok sonuca neden oldu.

Türkiye'de ailelerin barınma olanakları çocukların ihtiyaçlarına uygun değil. Ne ayrı bir oda, ne bahçe ne bir park alanı var çoğu yerde. Gelişim için son derece önemli okuldaki hareketlilik yerini televizyon ve bilgisayar ekranı karşısında oturmaya bıraktı. Çocukları eve kapatmanın bedeli çocukluktan başlayarak yetişkinliğe kadar önemli kronik hastalıklar olacak. Üstelik çocuklar akranlarından da uzakta kalıyorlar. Sosyallikten uzak bir çocukluk döneminin anksiyete ve çeşitli ruh sağlığı sorunlarına yol açacağı öngörülüyor. Buna bir de salgın koşullarında alınmayan toplumsal önlemler nedeniyle ebeveynlerin artan iş yükü, yoksulluk ve geçim sorunları eklenince çocukların bu tablonun olumsuzluklarından en çok etkilenen kesimlerden biri olacağı açık. Okul, çocukların maruz kaldığı bu olumsuzların tespiti ve önlenmesi noktasında da önemliydi.

Özellikle kız çocuklarının okullar açıldığında okula dönüş oranlarının azalacağı da bilinmeyen bir şey değil.

Bu süreç, eğitimin kamu hizmeti olarak tüm çocuklara eşit olanaklarla ulaştırılacak bir hizmet olmasının ne kadar hayati ve vazgeçilmez olduğunu daha açık hale getirdi.

ÜRETİMİN ÇARKLARINA FEDA EDİLENLER: ÇOCUKLAR

Hem iktidarın tercihleri ve salgın tedbirlerindeki sorunlar, hem halk sağlığını koruyacak tedbirlerin zorunluluğu hem de okulların kapanmasının çocuklara kısa ve uzun vadeli maliyeti bir arada düşünülerek, çocukların yararını önceleyen ve diğer tüm tedbirleri buna göre değerlendiren bir yaklaşımı sürdürmemiz gerek. Birçok veri ve rapor gösteriyor ki salgında asıl ve ana bulaş kaynağı zorunlu olmayan üretimin gerçekleştiği ve neredeyse sıfır tedbirle devam eden üretim alanlarıdır. Tedbirlere de, vaka oranlarına da buradan baktığımızda her şeye rağmen durdurulmayan bu çarklara, başka birçok şeyle beraber çocukların hayatlarının da feda edildiğini görüyoruz.

Bugünkü araştırmalar, hastalığa yakalanma, ağır geçirme riski ve bulaştırıcılığın yaşa göre azaldığı; okulda virüs girişinin genellikle enfekte erişkinlerde başladığı; çalışanlar arası bulaşın yaygın olduğu, öğrenciden öğrenciye bulaşın

nadir olduğu, okulların toplum bulaşmasındaki artışlarla belirleyici bir ilişkisinin tespit edilmediğine dair bir çok veri ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar kararlarda ve planlarda mutlaka dikkate alınmalıdır.

Okul kapama en son tedbir olarak düşünülmesi gereken bir tedbirdir. Her şeyin okulların kapanmamasını sağlamak için yapılması gerekir. Toplam tedbirlerin de bunu hedeflemesi gerekir. Oysa okulların çok kolay feda edildiği açık. Bunu değiştirecek bir zorlamaya ve okulların açılması için seferber olmaya ihtiyacımız var.

OKULLARIN KAPATILMASININ KADINLARA MALİYETİ

Eğitim konusunun diğer bir tarafında çocukların evde bakımından yaygın olarak sorumlu olan kadınlar var. Okullara dair yapılan her düzenleme çocuğu ne kadar etkiliyorsa, kadınları ve çarpan etkisiyle tekrar çocukları etkiliyor. Genel İşin Türkiye'de Kadın Emegi Raporuna göre bu durum yıldan yıla arttı, 2019 yılında 500 bin kadın bakım nedeniyle işten ayrıldı. DİSK-AR'ın hazırladığı rapora göre 2019'dan 2020 sonuna kadarki süreçte 1 milyon kadın işgücüne katılamaz hale geldi.

Okul ve kreşlerin kapanması, pandemi koşullarında artan geçim zorlukları nedeniyle bakıcı tutmanın zorlaşması kadınları çalışmadan çekilmeye zorladı. Aileler yoksullaştı. Kurumsal hizmetlerden uzaklaşmak çocuklar için güvenli olmayan bakım koşulları anlamına geldi.

EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTLİĞİ Mİ DEDİNİZ?

Merhaba, ben bir ilkokulda öğretmenim. Görev yaptığım okuldaki velilerin çoğu hizmet sektöründe çalışıyor, salgın nedeniyle işlerini kaybetmelerinin yanı sıra günbegün artan geçim sorunlarıyla mücadele etmek zorunda kalıyorlar. Velilerin çocuklarının uzaktan eğitime katılmaları için gerekli olan internet, tablet, bilgisayar veya akıllı telefonu temin etmeleri gerekiyor, ancak tablo böyle vahimken, bu masrafları karşılayabilmesi neredeyse imkânsız. Bu nedenle de çocuklar maalesef eğitim hakkından mahrum kalıyor.

Sınıf mevcudum 30 olmasına rağmen internet erişimi olan öğrenci sayısı 20 civarında. 10 öğrencim teknik eksiklerden dolayı derse katılım sağlayamıyor. Öğrencilerimin derse katılımını sağlayacak bir çalışma ise okul idaresi ve MEB tarafından henüz

yapılmış değil. Katılım sağlayan öğrencilerimin velileri ise çocuklarının eğitimde geri kalmamaları için birçok temel ihtiyaçlarından feragat ettiklerini dile getiriyor. Ailedeki çocuk sayısının fazlalığı da velileri zor durumda bırakıyor, öğretmenlerle yapılan görüşmelerle ders saatlerinde düzenleme yapılarak temel derslere katılımı sağlanmaya çalışılıyor.

'VELİM İŞİNİ KAYBETTİ, KÖYE GÖÇ ETTİLER, ÖĞRENCİM EĞİTİMDEN KOPTU'

Velilerimden biri işten atıldı. Ev kirasını ödeyemez duruma geldiler

İllüstrasyon: Blus

ve köye göç etmek zorunda kaldılar. Köyde internet ve EBA'ya giriş de sağlanamıyor. Velim ailesinin barınma ihtiyacını karşılayamazken çocuklarının eğitimi için gerekli olan parayı karşılayabilmesi mümkün mü?

Öğrencilerimin yaşadıkları dram birbirinden çok da farklı değil aslında. Eğitime erişim engeli olan öğrencilerimle, özel öğretmenlerden bire bir eğitim alan öğrencilerin aynı sınavlara tabi tutulmaları da eşitlik ilkesiyle bağdaşır mı, siz değerlendirin.

ÇOCUKLARIMIZ BU YAŞANANLARI HAK ETMİYOR!

Eğitim Sen Uzaktan Eğitim Çalıştayında sunulan verilere göre, öğretmenlerin yüzde 93.8'i uzaktan eğitimin verimli olmadığını söylüyor. Öğretmenler tarafından yürütülen canlı derslere, sınıftaki öğrenci mevcudlarının yarısından fazlasının katılmadığı gözlemleniyor. Sonuç olarak; salgının yayılmaya başladığı günden itibaren önlemler alınmış olsaydı, çocuklarımız bu mahrumiyeti yaşamayacaktı. Çocuklarımızın bu yaşananları hak ettiğini düşünmüyorum.

Eğitim emekçisi bir kadın/MALATYA

Koronanın gösterdiği: **Yalnız bırakıldık**

Deniz ŞEŞENOĞULLARI
Beylikdüzü-İstanbul

MART 2020'de ülkemizde ilk koronavirüs vakaları görülmeye başlandığında içime sıkıntı bastı. Çünkü ben İlçe Sağlık Müdürlüğünde çalışan bir hemşireydim. Önce "Çocuklarım ne olacak, izin alabilecek miyim?" gibi kafamda bir sürü soru dolaşıyordu. Okullar kapanmıştı ve birkaç hafta komşularım ile akrabalarım çocuklarına baktı. Sonraki süreçte vaka sayıları artmaya başlayınca doğal olarak insanlar yalnızca kendi ailesine bakabilecek durumdaydı. Önce güç bela yıllık izin alabildim. Çocuklarım 6 ve 10 yaşında. Ebeveyn idari izni alamıyordum çünkü Sağlık Bakanlığı iki sağlık çalışanı da bakanlığa bağlı çalışıyorsa izin veriyordu. Eşim ve ben sağlık çalışanıyız. Ama ben kamuda eşim ise özel sektörde çalışıyordu. O dönem kendimi o kadar çaresiz hissettim ki 28 yıllık sağlık çalışanı olmam bile izin almam için bir şey ifade etmiyordu.

ÇALIŞAN AİLELERİN ÇÖZÜMSÜZLÜĞÜ: ÇOCUK BAKIMI

Okullar kapanana kadar çocuklarım evde bir şekilde idare edebildi. Daha sonra başka bir şehirdeki büyükelimize çocuklarımızı gönderdik. Çocuklarımızı koruma altına aldığımız düşünerek daha rahat şekilde çalışıyor hatta filyasyon ekibinde bile görev alıyordum. Filyasyon ekibinde olmak demek korona ile direk temas halinde olmak demek. Sağlık Bakanlığının yetersiz kaynakları sebebiyle şahsi telefonlarımızdan takip etmek zorunda

olduğumuz hasta veya temaslı bireyleri arıyorduk. Bu süreçte bir gün arama yaptığım bir hasta yakını geri dönüş yaptı ve duyduklarım karşısında psikolojim bozuldu. Hasta yakını bana "eşimi aramışsınız kimsiniz?" gibi sorular sorarak sürekli taciz etmeye başladı. Sonunda başa çıkabilmek için bir daha araması halinde onu savcılığa bildireceğimi söyleyerek uzaklaştırdım. Birlikte çalıştığımız birçok arkadaşımızda benzer sorunlar yaşadı.

BU HASTALIK ZENGİN HASTALIĞI

Yaz tatili bitmiş, çocuklarım eve dönmüştü fakat benim ve eşimin hala izin kullanma hakkı yoktu. Son çare olarak ücretsiz izne ayrıldım. Evde çocukların bilgisayardan dersleri takip et, evi temizle, yemek yap, alışveriş yap, öğretmen ol derken direncim mi düştü bilmiyorum ancak korona pozitif oldum. Tüm vücudum fazlasıyla şiddetli ağrıyordu ve virüs akciğerlerime kadar inmişti. Eşim ve çocuklarım negatifti ve tek başıma evimizde bir odada karantinaya başladım. Eşim yalnızca 3 gün bana bakabildi. Daha sonra özel sektörde çalışmak zorunda olduğu için işe gitmek zorunda kaldı. O süreçte çocuklarım yemeklerini hazırlayamıyordu ve ne yazık ki devlet tarafından hiçbir kurum zor durumdaki sağlık çalışanlarını ve aile bireylerini düşünmüyordu. Bir tas çorba bile veremeyen yerel yönetime de devlete de çok kızgındım. Eşim hep dışardan yemek söylemek zorunda kaldı. Şunu yaşayarak daha iyi anladım ki korona zengin hastalığıymış. Çünkü beslenmen, dinlenmen ve çalışmaman gerekiyor. Ben imkanlarımı zorlayarak bunu yapabildim fakat binlerce insan ne yazık ki bunu yapamıyor. 15 gün karantina sonunda hastane çalışanı olma-

ma rağmen devlet hastanesinde kendi kurumum bana test yaptırmadı ve özel hastanede test yaptırmak zorunda kaldım. Biz hak ve taleplerimiz için örgütlenmezsek, hesap sormazsak bizim bir yaşam yok. Onun için kurultuluş yok tek başına ya hep beraber ya hiçbirimiz!

Çalıştıkları için çocuklarını şehir dışındaki akrabalarına göndermek zorunda kalan sağlık çalışanı Deniz, koronavirüs sürecindeki deneyimlerini yazdı.

İllüstrasyon: Maria Shukshina/Icons8

Kod 29 bizi açlığa mahkum etti!

Aslı TOPRAK
Avcılar-İstanbul

Ev içinde kadınlar, aile bireylerinin ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılanabilmesi adına büyük bir rol üstleniyor. Ekonomik gidişat kadınların yüklerini artırırken hükümet tarafından halka acı reçeteler yazılıyor. Yoksulluk, işsizlik, eğitim ve sağlık gibi birçok sorun derinleşiyor. Yoksulluk artarken sermaye kârından hiçbir şey kaybetmiyor. Patronların en güçlü silahı olan Kod 29 ile işten atmalar yaygınlaşıyor, aileler açlığa mahkum ediliyor. Hayatın birçok alanında eşitsizlik ve adaletsizlik ile karşı karşıya kalan yoksulluk ve şiddet ile mücadele eden kadınlar, pandemi koşullarında kolaylaştırılan ücretsiz izinler ve işten atmalarla eve hapis oluyor. Üstüne bu işten atmaların karşısında kadın ayrıca ev içindeki psikolojik yükü de kaldırmak zorunda kalıyor.

Şimdi sizleri kendi başıma gelenleri anlatmak istiyorum. Biz üç kişilik bir aileyiz; eşim, ben ve kızım. Eşim çağrı merkezinde çalışıyordu, pandemiyle birlikte evde çalışmaya başlamıştı. Evimizde sadece bir bilgisayar ve eşimin bozuk

Fotoğraf: Evrensel

telefonu vardı, bu yüzden eşim işi için, kızım dersleri için bilgisayarı dönüşümlü kullanıyorlardı. Eşim işine konsantre olamıyor, kızım doğru düzgün derslere giremiyorlardı.

Eşimin çalıştığı şirketten telefon talep etmiştik ancak şirket kabul etmeyip "Telefon kendi sorumluluğunuzda" demişti. 7 Eylül'de şirket eşimi apar topar şirkete çağırıp müşteri şikayetleri yüzünden işine son verdiğini açıkladı. İşsizlik maaşı için başvurduğunda ise Kod 29'la* işten çıkarıldığını öğrendik.

EŞİM ŞİMDİ PAZARDA SU, LİMON, EŞOFMAN SATIYOR

Hayret içerisindeydik, pandemiyle birlikte ekonomik durumumuz iyice kötüye gidiyordu, eşimin sağlık sorunları var ve şimdilerde geçinebilmek için pazarda su, limon ve eşofman satıyor. Salgın giderek artıyor. Yemeği bırakın, hijyen için önümüzdeki günlerde sabun alabilecek miyiz diye düşünüyorum!

Bir sürü hissiyatı bir arada yaşıyorum, öncelikle çok öfkeliyim. Eşim hırsızlık mı yaptı, birine karşı ahlaksızlık

mı yaptı? Kimsenin bunu birine yapmaya hakkı yok. Eşimi hiçbir yer işe almıyor, en yakın arkadaşları bile telefonlarına cevap vermiyor.

HAKKIMIZI İSTİYORUZ BAŞKA BİR ŞEY DEĞİL!

Eşim pazarda çalışıyor, birçok kişiyle temas ediyor. Çoğu zaman makarna, çorba ve patatesle karnımızı doyuruyoruz, peki bu yemeklerin besin değeri hastalığı atlattı mı? Tüm bu süreçte psikolojim çok kötü durumda, ama eşim ve kızım için sürekli pozitif olmam lazım. Bazen "Ne zaman tüm bu yaşananlar bitecek" diye kendime soruyorum ama bir yandan da bir adım bile geri atmaya niyetim yok. Biz hakkımızı istiyoruz başka bir şey değil! Eşimi zan altında bırakan 29 kodun silinmesini istiyoruz.

* Patron işten çıkardığı işçiler için Sosyal Güvenlik Kurumuna 10 gün içinde işten ayrılış bildirgesi vermek zorunda. İşçiyi hangi gerekçe ile işten çıkardığını da kod numarasıyla işaretliyor. Kod 29; işçinin İş Kanunu'nun 25. maddesinin ikinci bendinde sayılan "Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller (davranışlar)" sergilediği gerekçesiyle iş akdinin feshedildiğini gösteriyor.

Pandeminin getirdiği:

Eğitime erişememe, yoksulluk, sıkışmışlık

Kocaeli Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği

PANDEMİYLE birlikte kadınların üzerine boca edilen bakım yükü, işsizlik, yoksulluk, sağlık ve eğitim alanında yaşanan sorunları kadınlarla konuştuk. Bunların tamamı onların hayatında nereye doku-nuyor, neler yaşıyor gelin hep birlikte bakalım.

ABLAMLA EVİ BİRLEŞTİRDİK, YİNE DE GEÇİNEMEDİK

Körfez/Hereke'den Leyla anlatıyor: "Asgari ücretli bir aile olarak çocuğumuzu yaşatılardan geri kalmasın diye imkanlarımızı zorlayarak ana okula kaydettirdik. Tüm kırtasiye ihtiyaçlarını aldık ve okul aidatını da zorlanarak ödedik. Çocuğum tam okula adapte olmuşken ilk yasaklar geldi, sonra tekrar açılacağı bilgisini aldık, bir hafta geçmişken bugün tekrar kapandı okullarımız. 5 yaşındaki çocuğuma bu durumu anlatmaya zorlanıyorum. Madem salgını kontrol altına alamadı Hükümet, neden okulları açtı ki? Biz kadınlar zaten tencereye ne koyup kaynatacağız derdi yaşıyoruz, bir de bu sıkıntılarla yaşamak zorunda bırakıldık.

Halk için sağlık diyorlar televizyonlarda ama hiç kimsenin ağızından halk için maaşlara zam duymuyoruz. Evden çıkmayacakmışız, sağlıklı beslenecekmişiz, temizliğe önem verecekmişiz; biz bunları zaten biliyoruz ama uygulamaya geldiğinde kısıtlı imkanımızla bunu nasıl yapacağız? Maske diyorlar, dezenfektan diyorlar ama bunları nasıl alacağız soran yok. Senede bir kere saçlarımızı boyar hale geldik, makyaj, kuaför, bakım bunların hepsini rafa kaldırdık. Üç çeşit yemek yapabilirsem hele de içine kıyma koyabilirsem bayram sofrası kurmuş hissediyorum kendimi. Bu ay ablam çocuğuyula geldi bana, iki ev iki masraf olmasın dedik, masrafları ortaklaştırdık bu ay atlatalım diye düşündük. Bu da çözüm değil ama mecburuz artık. Bir an önce hem ücretlerimize hem de salgına çözüm bulması gerekiyor yönetenlerin."

'EĞİTİMİN SÜRMEİSİ İÇİN HİÇBİR ALTYAPI ÇALIŞMASI YAPILMADI'

Yenikent'ten Nazan ise "Okullarını, arkadaşlarını, öğretmenlerini özleyen çocuklar uzaktan eğitim yüzünden iyice bunaldılar. Tam bu dönemde okulların açılacağı haberi çocuklara ilaç gibi

gelmişken tekrar kapanması açıkçası hayal kırıklığı oldu. Okulların açılmasıyla evdeki yükümüzün biraz daha azalacağını ve kendimize aylardır ayıramadığımız vakti ayıracağımızı düşünürken tekrar kapanmasıyla bizler de bütün vaktimizi yine çocuklara ayırmak zorunda kaldık" diyor.

Selda da "Yaşadığımız koşullarda sosyal yaşantımızı, giyimi kuşamı, özel tüketimi hatta gıda ihtiyacımızı bile bir nebze erteleyebiliriz ama eğitim ertelenecek, beklenecek, ötelenecek bir durum değil. Mart ayından beri biz veliler Bakanlığın okullar için alacakları kararları sabırla bekledik. Beklentimiz hepimize hüsrana yarattı. Uzun yaz döneminde tablet, bilgisayar ve internete ulaşım imkanları çocuklarımıza sunulmadı. Sanki bir nesli kaybetmek için uğraşıyorlar. Sağlık önlemlerinin alınmasını ve eğitimin acilen yüz yüze devam etmesini istiyoruz" diyor.

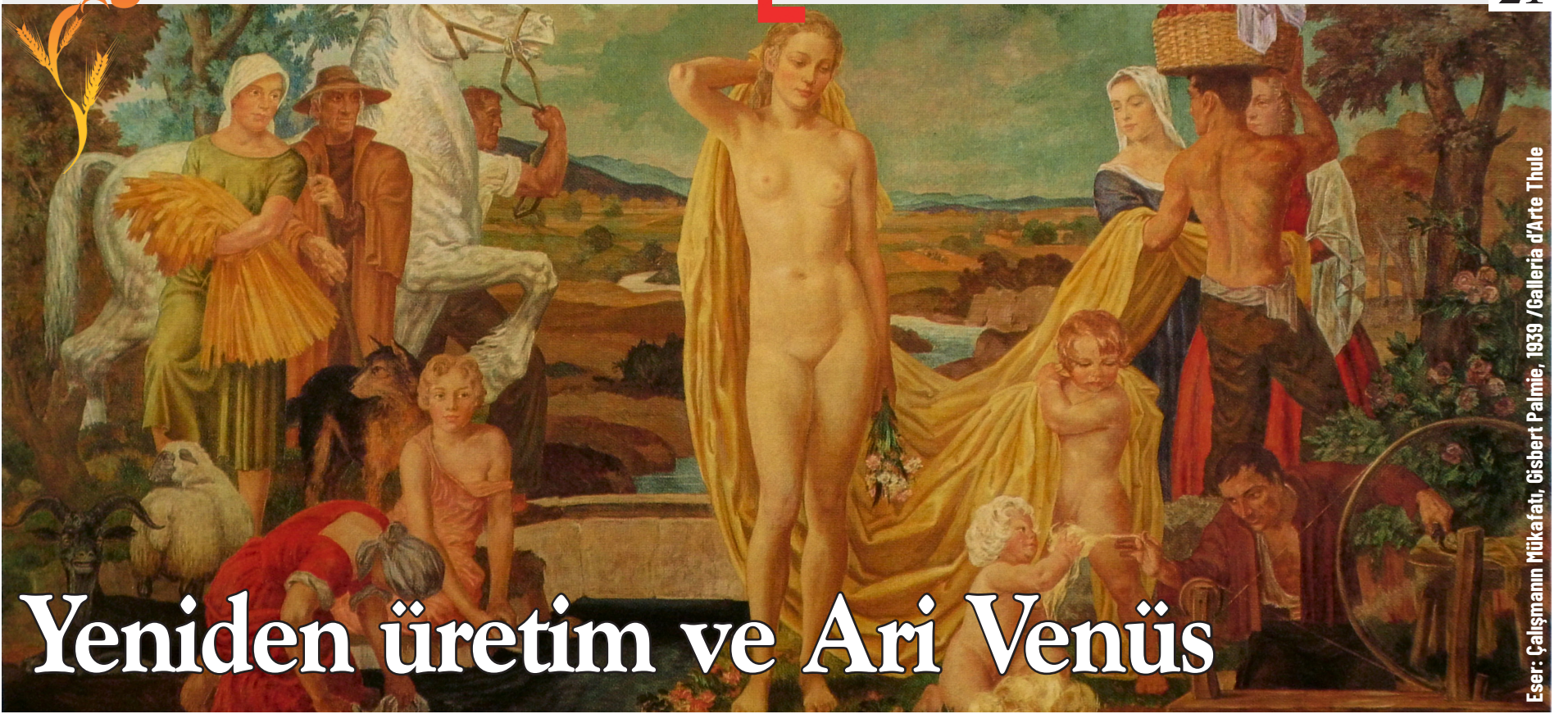
'GELECEĞİMİZDEN ÇALINIYOR'

11. sınıf öğrencisi Aybuke sınava hazırlanıyor. Kaygısını şöyle dillendiriyor: "Benim yaşıtım gençlerin son iki yılları üniversiteye hazırlık için çok önemli. Ailemin ekonomik durumu kötü olduğu için özel ders almak ve yıllarca dershanelere gitmek gibi isteğim olamıyor. Okulda öğretmenleri-

mizle yaptığımız çalışmalar, etütler, edindiğimiz kaynak kitaplarla bu eksikliğimizi gidermeye çalışırken şimdi bu imkanlarımızı elimizden alındı. Uzaktan eğitim belki alt sınıflarda bir şekilde olabilir ama sınava hazırlanan bizler için yüz yüze eğitimin başlaması gerekiyor. MEB'in bu konuda aciliyetle bir program oluşturmasını istiyoruz. Biz gençler düşünüldüğü gibi sorumsuz, ilgisiz, bilinçsiz bir nesil değiliz. Gelecek kaygımız var. Otuz dakikalık canlı dersler bizlere katkı sağlamadığı gibi zamanımızdan ve geleceğimizden alıyor."

BU KOŞULLAR KADERİMİZ DEĞİL, DEĞİŞTİRMEK BİZİM ELİMİZDE!

Dernek olarak pandemiyle kadının üzerindeki bakım yükünün, işsizliğin, yoksulluğun, şiddetin arttığını söylüyoruz. Bakım yükü kadınların üzerinden alınmalıdır. Her mahalleye kreş talebi bu dönem de kadınların en acil talebi oldu. Eğitim hakkına ulaşamayan öğrenciler için Bakanlık kadar bütçeye sahip olmasına rağmen her öğrenciye internet ve bilgisayar sağlamadı. Bu koşullar kaderimiz değil. Değiştirmek de biz kadınların elinde. Kadın dayanışmasının, örgütlülüğünün gücüyle aşamayacağımız hiçbir zorluk yok.

Eser: Çalışmanın Mükafatı, Gisbert Palmie, 1939 /Galleria d'Arte Thule

Yeniden üretim ve Ari Venüs

Zehra ÖZÖCAL
MSGSÜ

Tarih boyunca birçok değişimin toplumsal etkileri kadın bedeni ya da “kadınlık” imgesi üzerinden çeşitli sanat biçimlerine konu edilmiştir. Tarihin ilk çağlarından itibaren doğurganlık, bereket, üretim gibi belli başlı kavramlarla özdeşleştirilen “kadınlık”, çok çarpıcı bir biçimde kadın bedeni üzerinden kendisini açık eder. Mevcut toplumsal düzeni ve üretim biçimi ile örülen sınıfsal çelişkileri de kendisine zemin edinen beden olgusunun Hitler faşizminin kurmaya giriştiği yaşam tahayyülü içerisindeki görüngülerini bu yazıda o dönemin ünlü ressamlarından Gisbert Palmie’nin bir eseri üzerinden konu edeceğiz.

HİTLER FAŞİZMİNDE KADIN

Faşizm, ırklar veyahut milliyetler arası eşitliğin reddedildiği, şovenist politikalarla beslenen bir zemine sahip. Bu eşitsizlik, “insan kaynağını dünyaya getiren”, bu kaynağın taşıyıcısı ve nesilden nesle aktarıcısı olarak görülen kadın cinsinin eşitsizliği üzerinden de doğrudan açığa çıkar. Kadın cinsi ve bedeninin bir yeniden üretim nesnesi haline getirilmesinin yarattığı eşitsizlik, toplumsal yaşantının üzerine kurulduğu bütün gerici formları hem yeniden üretme hem de yıkmaya potansiyeli taşır. Özellikle kadının, -bazen kadınların kendilerini bile inandıracak ölçüde- erkekten aşağı bir varlık olduğu propagandası kadını büyük ölçüde evde ve annelik misyonunu yerine getirirken bunun yanında sadık bir eş olurken betimleyen eserler üretilmesini destekler.

SAF ALMAN İRKINDAN BİR VENÜS...

Cinsiyete dayalı cinsiyetçi iş bölümüne

dayanan bir perspektifle hareket eden Hitler faşizmi, kadınları özellikle doğurganlığa ve ev içi “sevgi emeğine” hapseder. Bunu dönemin hâkim ideolojik üst yapıdan hareketle sanat alanında da baskın bir biçimde gösteren faşizm, kültürel, sosyal ve günlük yaşantının tasvirini de dayanak noktası haline getirerek çeşitli sanat yapıtlarına doğduran aktarır.

Gisbert Palmie’nin 1933 tarihli “Çalışmanın Mükafatı” isimli resmi bir örnek. 3 kompozisyondan oluşan eserde, ortadaki kompozisyon öncelikle aklımıza Botticelli’nin meşhur “Venüs’ün Doğuşu” tablosunu getiriyor. Tanrıça Venüs’ün doğuşunu resmeden Botticelli’nin eserinde Venüs’ün bedeni, daha bozuk bir biçime sahip olan, özellikle bacaklarından başlayan bir eğrilikle dik durmayan, sağlıklıtan uzak bir formda resmedilmiştir. Bu detay Palmie’nin eserindeki kadın formunu anlamak açısından bize farklı bir perspektif sunar. Zira Palmie’nin “Venüs”ü oldukça sağlam, mükemmel yakın bir bedenle ve Botticelli’nin Venüs’ünden farklı olarak çıplaklığından veyahut bedenin sergilenmesinden rahatsız olmayan bir biçimde resmin odağındadır. Faşist Hitler ideolojisinin “Ari Irk”, saf kan ülkesünü de göz önünde bulundurduğumuzda, Palmie’nin Venüs’ünün ari ırkın yaratıcısı, ari ırkı doğuracak her kadının mükemmel bir formda ve beyazlıkta, sağlam sağlıklı bedeninin tasviri olduğu anlaşılır. Faşizmin, insan ve devlet arasında hedeflediği tam itaatkâr ilişkinin en önemli sağlama araçlarından biri olan safkanlık, özellikle bedene ilintili bir tasarımdır. Kadınlık ve erkeklik üzerinden şekillendiği gibi beyazlık, parlaklık, geniş kalça, uzun boy, güçlü vücut gibi özellikleri de beraberinde getirir.

Ari Venüs, ilk bakışta her ne kadar resmin öznesi ve odağı gibi dursa da resmin sağ altına ve Venüs’ün sağ arkasına bakıldığında mesul olduğu yeniden üre-

tim alanının tasviri dikkat çeker. Bu tasvirle birlikte ikincil konumu ve nesneleştirilmesi kadrajımıza girer.

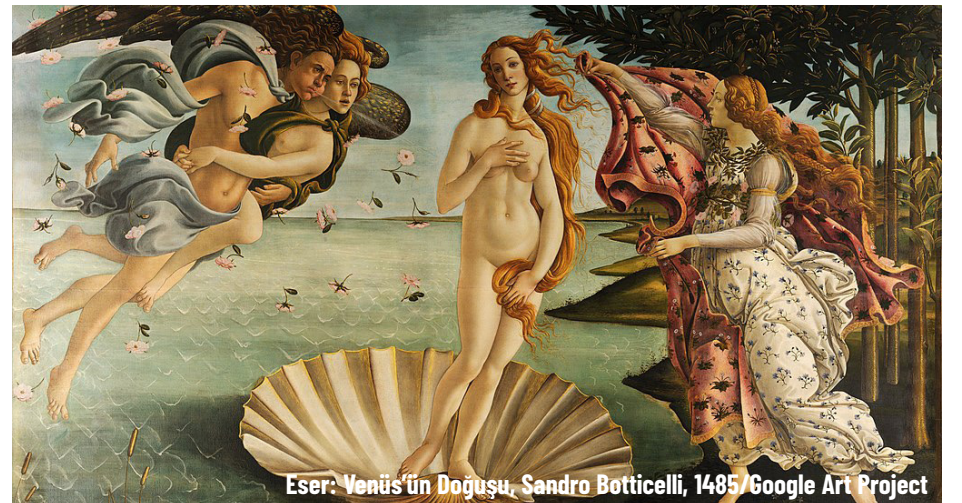
AİLEYE VE DOĞURGANLIĞA HAPSEDİLEN KADIN

Saçlarının saf Alman ırkıyla özdeşleştirilen altın parlaklığında ve beyazlığında olmasından hareketle, ari ırkın kaynağı olarak resme ilştirildiğini iddia edebileceğimiz çocuk tasviri, diğer mitolojik anlatılardan çağrışımla, kaynağında daha mistik ve ilahi bir gönderme bulunduran bir tanrısal fikir taşıyor.

Melek ya da tanrının bizzat bir elçisi sıfatını kolaylıkla verebileceğimiz bu çocuk saçlarıyla aynı renkte ve parlaklıkta olan bir özü yanındaki erkek figüre bizzat elleriyle uzatır ve erkek burada bu özü bir ipe dönüştürmekle görevlidir ve “makinenin” başındadır. Burada öncelikle doğrudan bir üretim safhasının özellikle basit bir makine aracılığı ile resme ilştirilmesi önemli. Zira bu üretim faaliyetinde kadın yeniden üretimin nesnesi haline getirilirken, erkeğin mevcudiyeti ve özneliği bu üretim yoluyla aktarılıyor. Erkek özellikle makinenin, belli faaliyet göster-

ren, bilinçli bir eylemde bulunan, özden ürettiği iplikle birazdan Ari Venüs’ün taşıyacak olduğu altından kumaşı yaratacak olan “özne.” Dolayısıyla erkek, tanrının Alman ırkına bahşettiği özü, yani devlet ve erkeğin bilinçli ve yaratıcı bir biçimde gerçekleştirdiği üretimi, Venüs bir kumaş olarak sırtlanıyor ve tüm bir Alman halkının seyrine bırakılıyor. Aslına bakarsak, sağ ve ortadaki iki kompozisyon birer mizansen unsurları olarak bir Almanya idealine denk düşüyor; köylüler, çocuklar, bereketli başak, hayvanlar, altın kumaş tutmakla görevli zenginler vb. Bu mizansenler Ari Venüs ve onun kumaşı taşıyışını seyreden ve hayranlığını gizlemeyen Alman halkını tasvir ederken, bunun yanında daha derinlikli işlenebilecek birçok detayı da barındırıyorlar.

Kadınların, aile kurumuna ve doğurganlığa hapsedilmesi toplumsal ve ideolojik bir dayanak olarak faşizmi en uygun formlardan biri olarak kullanırken, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı gerici bir perspektifi de birçok alanda yerleştirme gayreti gösteriyor. 1933 yılına ait resimde ise bu gayret oldukça açık bir tasvir ile betimleniyor.

Eser: Venüs'ün Doğuşu, Sandro Botticelli, 1485/Google Art Project

Mültecilik ömrümü 'ah' etti

Mizgin İkitelli-İstanbul

Türkiye'de geçim zor, iki oğlum bir kızım var. Bizde sadece eşim çalışıyor, o da parça başı iş yapıyor. Bazı haftalar 1000, bazı haftalar 800-700 lira getiriyor. Getirdiği para anca geçimimize yetiyor. 1000 lira kira ödüyorum. Üç çocuğum var. İstiyorum ki ülkemiz düzelsin biz ülkemize, Suriye'ye gidelim. Eşim yeri geliyor işsiz kalıyor. O zamanlar çok zorlanıyoruz. Akrabalarımız var. Ama herkes kendini zar zor geçindiriyor. Perişan oluyoruz. Bir birikimimiz yok ki. Ancak faturalar, kira, yemek... Elektrik 100 liranın üzerinde geliyor. Doğal gaza geçen kış 600-650 lira ödediğimi biliyorum. Bu yıl zam geldi daha fazla öderiz. 100-140 lira su parası geliyor. İşler bir oluyor, bir olmuyor. Bu hafta eşim 2-3 gün işe gitmedi. İş olmadığına faturalar birikiyor. Eğer evde yiyecek salça varsa ekmeğe sürüp çocuğumun eline veriyorum. Yine de kimseye muhtaç olmak istemiyorum. Gün oldu çocuklarım aç uyudu. Oğullarımın bebekken bezleri yoktu. Bir bez bağladım akşama kadar. Para yok nereden getireceğim. Bir Türk komşum vardı beni görür bez alırdı. Bir başka komşu erzak alır getirirdi. Evdeki küflü ekmeği gördü, ağladı kadın.

'TÜRKİYELİ KOMŞULARIMIZIN KAPISINI ÇALMAYA KORKUYORUZ'

Bu birkaç yardım edenler dışında Türkiye'de insanların çoğunluğu bizi rahatsız ediyor. Bize "Pis Suriyeliler çıkın gidin" diyorlar. "Ne istiyorsunuz, eşimizi, evimizi, işimizi elimizden aldınız. Biz sizin yüzünüzden işsiz kaldık" diyorlar. Bize haksızlık ediyorlar. Biz buraya savaştan kaçıp geldik. Burası Müslüman ülkesi de-yip buraya sı-

ğindik. Bizim yurdumuz yok diye her şeyi bizden biliyorlar. Bizi bedavaya çalıştırıyorlar. Biz mecburiyetten çalışıyoruz. Türkiye'de verdikleri ücret tek kişiyi geçindirir. Ama aile geçinmez. Biz Türkiye'ye geldiğimizden beri hiç iyi davranmadılar. Elbet biz bir gün ülkemize döneceğiz. Bizler sizin de bizim gibi yaşamızı istemeyiz. Türkiye'de deprem olduğunda bile bizden bildiler. "Suriyeliler her sene bir çocuk getiriyorlar" diyorlar. Biz doğum yaptığımızda sürekli hakaret ediyorlar, dövüyorlar. Ben bu en küçük çocuğuma doğum yaptığımda Türkçe bilmeyen Suriyeli kadınlar vardı doğum yapan. Hemşirelerin bazıları hakaret ediyorlardı.

Biz bombalardan kaçtık ailemizi korumak için. Çok kötü şeyler gördük, keyfimizden gelmedik.

Tam 9 yıldır buradayım.

Biz burada neler yaşadık.

Türkiyeli kadınların evine gitmeye çekiniyorum.

Bizi istemezler kapıyı açmazlar diye, çalmayız kapılarını. Bizimle diyalogları yoktur.

Onlar Türkiyeli biz Suriyeliyiz. Dışarıda bize sürekli hakaret ediyorlar ya

komşular da ya bize öyle davranırsa diye düşünüyoruz. Çocuk-

larımı parka götürüyorum, çocuklarla

kavga ediyorlar. Geçen 25 yaşlarında bir

genç, köpeği var. Çocuğum köpeğini seviyor.

Köpek ona havlayınca o da elindeki sopayı atıyor. Adam oğlumun kaldırıp yere çalıyor.

Çocuk geldi parktan, korkudan altına yapmış. Gittim parka, oradakiler anlattı adamın oğlumun yaptıklarını. Türkiye'de ömrümü 'ah' ettim. Yaşamaktan bıktım. Şu an 27 yaşındayım. 17 yaşında çocuktum evlendiğimde.

Bütün bu yaşadıklarımı içime atmaktan mide

krampları geçiriyorum. Hastaneye

gidiyoruz bize bakmıyorlar.

Aşağılıyorlar bize mesafeli

duruyorlar. Pandemiden

öncesinde de

öyleydi. Bu

ülkede hak-

kımı araya-

mam. Ara-

sam da ver-

mezler.

İllüstrasyonlar: Freepik

1298. SOKAK: HASARLI EVLER, BİTMİYEN DERTLER

Güneş GÜRSOY Sultangazi-İstanbul

GAZİ Mahallesi'nden geçen tünelin evlerine verdikleri hasar yüzünden yaşadıkları zorluklara ses olmaya çalışarak tanıştık sokak sakinleriyle. Kuzey Marmara Otoyolu Projesi kapsamında mahallede başlayan tünel inşaatı, insanların yıllarca emek vererek, borç harç yerleştikleri evlerini tehlikeli hale getirmiş, mahalleli isyan etmişti. Yaşananlara ilk ses veren, tepki gösteren kadınlardı. Hemen bir araya gelmiş, "Şimdi ne yapabiliriz?" diye soruyorlardı. Biz de haberin takibini yaparken gördük ki zaten dertler katman katman bir de bu hasarla sıkıntıları artmıştı kadınların.

"Nereden başlasak ki anlatmaya; bunun evi, çocuğu, mutfacı, temizliği var; bize neredeyse soluklanacak zaman yok" diye başlıyorlar konuşmaya. "Sabah gün eşlerimizin işe gitmesi ile başlıyor; sonra çocukların ders takibi, yemek derdi, işten geleni karşılaması, yine yemek, etrafı toparlama işi ile sürüyor. Bir de herkes otururken yap bunları, olsun gecenin bir vakti. Erkekler işe gidip geliyor belli mesailer var, biz sürekli devam eden bir mesai içerisindeyiz."

Canlarını sıkan en önemli şeylerden biri de evlerin durumu tabii. İzmir depremi ile birlikte endişeleri artmış. "Okuyoruz, görüyoruz yapılan hiçbir şey yok. Ne vergilerin açıklaması ne başka bir şey, olan bize, cana oluyor. Bu başlı başına bir durumken bir de bitmeyen mesaimiz var" diye ekliyor içlerinden biri.

DERTLER BİTMİYOR AMA BİRLİKTELİK DE BİTMEMEYECİ

Pandeminin artarak getirdiği yükleri konuşurken konu elbette ekonomiye de geliyor. Biraz önce bitmeyen mesaiden bahseden kadınlar bir de burada hiçbir kazançları olmadığını belirtiyor. Neredeyse hepsi denemiş evde parça başı iş yapmayı, günlük işlere gitmeyi, "Farklı bir yerden nasıl katkı sağlarız?" sorularına yanıt bulmak için. Parça başı işlere saatlerini verirken aldıkları ücretin değişmediğini söylüyorlar. Günlük işlere giden biri pandemide işler belirsiz olduğu için şu anda iş bulamadığını, ne yapacağını da bilemediğini söylüyor. Ekonomik sıkıntıyı her yerde, en çok da mutfakta hissettiklerini söylüyorlar. Aralarından birinin "Tatarım ben. Evlenip buraya geldiğimde yemeğe kıymayı bol bol koyunca tepki almış, çok şaşırılmışım. Ama şimdi kaç gram alıp kaç gram koyacağımı kimse demeden ben düşünüyorum" demesiyle gülüyoruz ağlanacak halimize.

Eşlerin eve geliş saatinin yaklaşması, çocukların dersinin bitmek üzere olması sebebiyle konuşmamızı toparlamaya

çalışıyoruz. Sokaktan geçen tanıdıkların, komşuların katılımı ile büyüyerek, paylaşmanın gücünü görerek ve birlikteliğin böylesi koşullarda neden daha da önemli olduğunun altını çizerek vedalaşyoruz. Yaşanan tüm sorunlara karşı dayanışma içinde olmanın aldırıldığı bir parça nefes ile olduğumuz her yerde bir araya gelmenin önemini görüyoruz böylelikle.

Fotoğraf: Dilek Omaklılar

Güvencesiz çalıştırılan etüt öğretmenleri:

'DUR' DEMEZSEK DURMAYACAK!

Uzaktan eğitimle birlikte etüt öğretmenlerinin de yükü arttı. Yükü artarken ücretleri düşen, hatta ücretlerini düzenli alamayan öğretmenler ise artık bu duruma isyan ediyor.

Merhaba Ekmek ve Gül okurları,
Biz Ankara'da bir kurs merkezinde çalışan iki öğretmeniz. Saat ücretiyle ortaokul ve lise öğrencilerine eğitim veriyoruz. Biliyorsunuz özel eğitim kurumlarında ders zili, devlet okullarından çok daha önce çaldı. Biz de o günden bu yana yoğun bir tempoyla derslere giriyoruz. Ancak emeğimizin karşılığını alabildiğimizi söylememiz güç. Derslerin başladığı Eylül ayının ilk günlerinden bu yana tam bir maaş yüzü görebilmiş değiliz! Aylık bazen 500, bazen 700 lira alabiliyoruz. Bazen iki ay süre maaş alamadığımız oluyor. İkimizin de şu an geçen aydan yaklaşık bin lira alacağı var.

Biz yalnız yaşayan iki kadın olduğumuz için çoğunlukla "Nasıl olsa eşi, çocuğu yok, kendini idare eder" gözüyle bakılıyor. Hatta bu bazen yüzümüze "kibarca!" ifade ediliyor. Ancak evin geciken kirası için arayan ev sahibi, ödenmeyen faturalar, internetin borcundan dolayı kapanma noktasına gelmesi gündem olmuyor!

20 yaş altının sokağa çıkma yasağıyla bütün derslerimiz uzaktan yapılmaya başlandı. Doğal gazı açamadığımız, elektriğin ve internetin borçtan kapanma noktasına geldiği evlerimizde öğrencilere "yüz yüze eğitimi aratmayacak" bir eğitim vermemiz bekleniyor. Velilerin hatırı sayılır bir kısmı "Nasıl olsa para veriyoruz, ilgilenmek zorundalar" diyerek çocukların okul ödevlerini bile bizlere kontrol ettirmeye çalışırken derse girecek motivasyonu bulmakta çok güçlük çekiyoruz.

Eğitimin özelleşmesinin ve genç işsizliğin geldiği noktanın özeti olarak bunları yazıyoruz. Saat ücretiyle, güvencesiz ve ağır koşullarda çalıştırılan; sırtından her bir aile başına on binlerce lira kazanılan ama yine de üç kuruş maaşı verilmeyen öğretmenler olarak buna bir "dur" dememiz gerektiği kesin. Bunun yalnızca bizim sorunumuz değil, ülkede çalışan binlerce kurs ve etüt öğretmeninin sorunu olduğunu biliyoruz...

İki kadın öğretmen/Ankara

İki çocuğumun canlı dersleri için tercih yapmak zorunda kalıyorum!

Merhaba, ben Dersim'de yaşayan iki çocuk annesi bir ev kadınıyım. Pandemi ile birlikte uzaktan eğitime geçildi. Ama çocuklarımız ne kadar eğitim alabiliyor, alamadıkları eğitimin telafisi nasıl yapılacak çok merak ediyorum. Çocuklarımızın dış ortamdan izole edilmesinin psikolojik boyutu da çok büyük. Halbuki istense uygun şartlar oluşturulabilir. Çocuklar en azından eğitimlerine devam edebilir. Çocuklarımız evde kaldıkları her an okuldan biraz daha uzaklaşıp soğuyorlar. Ev ortamında sürekli derslere adapte olamıyorlar. Ki yansıyan tablodan görüyoruz, binlerce çocuğun ne telefon ne tablet ne de bilgisayar erişimi var.

Oğlumun sınıfının mevcudu 18. Ama canlı

dese katılan öğrenci sayısı beşi geçmiyor. Biz telefonda giriyoruz canlı derslere. İki çocuğumun dersleri bazen çakışıyor ve ben ikisi arasında tercih yapmak zorunda kalıyorum.

Çocuklarımız ev ortamında akşama kadar (varsa) tablet, telefon, bilgisayar, telefonla iç içeler. Pandemiden önce çocuklar sınırlı sürelerde bunları kullanabiliyorlardı şimdi zorunlu olarak derslerden dolayı sürekli buna maruz kalıyorlar. Çocuklar ve aileleri için bu da ayrı bir sıkıntı. Çevremde konuştuğum diğer anneler de aynı sıkıntılardan muzdarip.

Bu gidişatın katlanarak her gün daha da içinden çıkılmaz bir hal aldığını vurgulayan annelerin çok endişeli olduğunu belirtmeden geçemeyeceğim. Sağlıkla kalın...

Nuray KILIÇOĞLU/Dersim

Çalışırken yardım kolisine mahkum kalmak...

Yıllardır bir tekstil fabrikasına fason atölyemde iki kadın arkadaşım ile beraber iş yapıyorum. Pandemi döneminin ilk kısıtlama sürecinde atölye olarak iki ay çalışmadık. İki kızım ile beraber yaşıyorum, zaten normal şartlarda da çok harcama yapan bir aile hiç olmadık, gelirimize göre yaşamaya çalıştık. Bu süreçte harcamaları kısıtladığımız kadar kısıtık. Her ay gelen mecburi ödemelere yetişmeye çalıştık; bankadan çekilen kredi ödemesi, kredi kartı ödemesi, elektrik, su, doğal gaz ödemesi gibi. Evde çalışmadan geçen süreçte hazırdaki para tükendi tabii. Devlet kredi borcuna faizsiz erteleme yapmadı, "Kredi kartı ödemesini yapmazsan faize devam" dedi, elektrik, su, doğal gaz faturaları gelmeye devam etti. Devlet yanında yok, yıllardır iş yaptığın firma yanında değil. Bir yandan virüs kapmamaya çalışıp, borç batağına saplanmadan kuyruğu dik tutmaya çalıştığım, ruh sağlığımı korumaya uğraştığım zorlu bir süreçten geçiyorsun. Atölyedeki kadın arkadaşların yaşadıklarına gelirse, aile bütçesine katkıda bulunmak için çabalayan bu insanlar temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmaya başladı. Market, pazar alışverişine gidemedikleri günler oldu. Yardım kolileri bulup biraz olsun nefes almalarını sağlamaya çalıştık arkadaşlarımla. Ben ve çalışanlar şunu çok iyi anladık, bizim için her şekilde ölüm. Evde otursak yokluktan çalışsak virüsten ölecektik. Bari onurumuzla ölelim dedik çalışmayı seçtik.

Tekstil işçisi/Beylikdüzü-İstanbul

Sendikalar işçilerin yanında olmalı

Türkiye'de Covid-19 salgını tamamen kontrolden çıkarken döviz kurları asansör gibi bir gün yükseliş diğer gün düşüyor. Eski Bakan Albayrak "Dolarla mı maaş alıyorsunuz?" demişti. Dolarla maaş almıyoruz ama Türk lirası her geçen gün doların karşısında eriyor. Bu da biz işçileri ilgilendiriyor. Bizleri asgari ücrete mahkûm eden Hükümet, bizim nasıl geçinemediğimizin farkında bile değil. Evimize ekmek götürmek için 12 saat ağır koşullarında çalışmak zorunda kalıyoruz. Esnek çalışma, zorunlu mesailer evimizi sadece otel gibi kullanmamıza sebep oluyor. Ailemizi, çocuklarımızın yüzünü göremez olduk. İşten geldiğimizde onlarla zaman geçirmek için halimiz olmuyor, yorgunluk, stres ve ekonomik sıkıntılarla yüz yüze kalıyoruz. Bir de bunun üstüne salgın ile mücadele etmek zorunda kalırken biz işçiler nefes alamaz

'Ben bir kadın işçi olarak birlikte mücadeleye, sınıfın kendi çıkarlarına, emeğimize ve çocuklarımızın geleceğine sahip çıkmaya çağırıyorum herkesi.'

olduk. Maske, mesafe, hijyen bu üç kural bizleri korumuyor. Kazanılmış haklarımızı bile elimizden almak isteyen sermayenin her çıkardığı yasa ve paket biz işçilerin aleyhine oluyor. Patrona teşvik var bize yok. Yoksulluk ve kötü çalışma koşulları ile geleceksiz bırakılı-

yoruz. Buradan sendikalara sesleniyorum: Örgütlü, örgütsüz tüm işyerlerinde işçi sınıfının yanında olunmalı. Şube çalışmaları değil fabrikada işçilerle birlikte karar alarak bir mücadele platformu oluşturulmalı. Örgütsüz işyerlerinde çalışmalar yoğunlaştırılmalı. Sendikalar, işçilerin güvenini kazanmaya karşı çalışma yürütmeli. İşçilerin yanında olmalı, sermayeye karşı durmalı. İşçi sınıfının çıkarlarını korumalı. Bürokrasiden uzak durmalı. Örgütlü mücadelelerimizde işçinin alın terine, emeğine sahip çıkmalıyız, işçilerin kıdemleri son kalesidir. Çocuklarımızın geleceğine dokundurmayız. Ben bir kadın işçi olarak tüm işçileri birlikte mücadeleye, emeğimize ve çocuklarımızın geleceğine sahip çıkmaya çağırıyorum. Yaşasın örgütlü mücadelemiz, yaşasın sınıf dayanışmamız.

Cam işçisi bir kadın/Pendik-İstanbul

BERCİ KRİSTİN ÇÖP MASALLARI

Çöpten bir hayatın direnişçileri...

Nuran GEZER
Akçay-Balıkesir

Latife Tekin'in 1984 yılında yayımlanan ikinci kitabı, Berci Kristin Çöp Masalları. Yazar, öz yaşam öyküsü olan Sevgili Arsız Ölüm'ü basılması için Mehmet Fuat'a götürmüştü. Kitabı çok beğenen Fuat basabileceklerini, fakat bu kitabın başarisından sonra, pek çok yazarın başına geldiği gibi, bir daha aynı başarıda eser yaratamama ihtimalinden dolayı, yeni bir kitap daha yazması gerektiğini söylemiş. Yazarımız da sıvamış kolları ve kitabımız ortaya çıkmış. İyi ki de çıkmış.

Adı, eskilerin deyimiyle kulağa ecnebi adı gibi gelen Berci, 'Süt sağan kız' demekmiş. Romanımızın geçtiği yer olan Çiçektepe'de yalnızca çöp toplayıp ayıklayan kızlara uygun görülen bir sıfat bu.

Bir kış gecesi, kentin çerçöpünün döküldüğü, süprüntüleriyle safrasının atıldığı, varoş olmaya aday, yanı yöresi fabrikalarca kuşatılmış olan yerin, hemen yamacına fener ışığında kurulan kondularla başlıyor roman. Ve çöpten toplanan naylon leğenlerden çatıları, eski kilimlerden kapıları, muşambadan camları ile fabrikaların alt yanında, çamurun kucağında yepyeni bir mahalle doğuyor.

Bir taraftan çetin yaşam koşulları diğer yandan yıkımcılar, dozerleriyle, kamyonlarıyla, tam 37 gün boyunca üst üste gelirler. Tüm konducular çoluk çocuk, genç yaşlı dişiyile tırnağıyla savaşarak kazandıkları bu yere Savaştepe adını verirler. Baş edemeyeceğini anlayan hükümet, iki resmi giyimli adamını gönderir, çakılan mavi tenekte bir tabela ve gecikmiş bir kabullenişle mahalle Çiçektepe adını alır.

YOKSULLARA FABRİKALARDAN ÖLÜM AKIYOR

Berci kızlar çöp toplarken, akü fabrikasında gençlerin kanı kurşunla, iplik işçisi kızların ciğeri tozla doluyor...

İçme suyuyla yayılan hastalık sonrası elbette önce kadınlar isyan edip düşüyor yola. Kadınlara 'gece ders'i veren, yatıp kalkmanın ilmini öğreten 'Tirintaz Fidan' erkeklere, 'susuz keyiflerini nasıl indireceklerini' soruyor.

Yanı başlarındaki ilaç fabrikasından kondular üzerine kar zannettikleri bir şeyler yağıyor. Çoluk çocuk hastalanıp mosmor kesiliyor. Hatta çocuklar ölüyor. Çileden çıkan kondulular fabrikayı taşıyor, yıkıp döküyor; fabrika sahibini bulamayınca işçilerini dövüyorlar. Fabrikatör hediye yoğurtlarla, doktorla gelince de sövüp saymaktan vazgeçip hayır dualarına başlıyorlar. Fabrika atık sıcak suyunu salınca üzerlerine, mal bulmuş mağribi gibi bayram eden kondular, daha da hastalanıyor.

Bir gün, akü fabrikasının önüne kocaman bir çadır açılıyor ve "Bu İşyerinde Grev Var" yazan kırmızı bir bez bağlanıyor. Uzun süren grev sonrası grevciler işten atılıyor ve o grevden sonra fabrikaların soyunma odalarında, helalarında,

grev yerlerinde işçi sınıfı diye bir sınıfın varlığından, sömürden söz eden işçiler giderek çoğalıyor.

Çiçektepe'de işçileri yola getirmeye yaraşan, tazminat isteyip sendika sigorta sözü edenlerin, ağızını burnunu kıran dayakçılar var bir de...

DİRENİŞ BAŞLASIN...

Buzdolabı patronunun yurt dışından getirttiği yeni müdür, ilk iş olarak yıllık ikramiye yerine bisküvi ve yoğurt verileceğini, yeni bir ücretlendirme sistemi ile modern işçi olacaklarını, kıdeme göre değil ürettiği mala göre ücret alacaklarını muştuluyor. Koynunda sendika fişleriyle geceleri konu konu dolanıp buz-

dolabı fabrikasına sendikayı sokan işçinin tazminatsız işten atılmasıysa bardağı taşıran son damla oluyor.

Birkaç günlük sessizlik sonrası önce makineler yavaşlatılıyor sonra da romanın doruk noktası olan direniş başlıyor...

HAYATIN TA KENDİSİNİ ANLATAN ROMAN

Elbette, bu benim naçizane özetim kulağa oldukça yavan geliyor. Çünkü, yazar öylesine bir dil ustası ki mitler, efsaneler, tekerlemelerle süslediği bu masalsi, efsunlu anlatımını katı ve yakıcı gerçekle çok güzel harmanlamış! Gerçekle düşün kaynaştığı ve başka bir şey olduğu büyüleyici bir roman, üzerine ne söylenecektir, eksik kalacak ve mutlaka okunması gereken, tadına okununca varılacak cinsten bir eser.

Peki Kristi kim?

Yazar bunun yanıtını kitabın sonuna bırakmış.

Romanımızın kahramanları, alışlagelmişin dışında birkaç tane değil, onlarca... Her halleriyle iğneyle kuyu kazarcasına yaratılmışlar. Bilge Güllü Baba'dan çıkarıcı Çöp Bakkal'a, iş bilir fabrika sahibi Bay İzak'tan ona tabanca çeken Dursune Nine'ye örgütçü Gülbey Usta'dan roman yazmaya yeltenen kumarbaz Lado'ya... 'Benden namuslu varsa karnımı doyursun' diyen mahallenin ilk orospusu unvanını kazanan Deli Gönül'den kolu bacağı açık, saçlarını örtmeyen kadınları kendine dert edinen müezzin Hacı Hasan'a, sahte kadın Katır Emel'e kadar...

Yurdunu yuvasını terk edip şehrin safrası olarak kenara itilen insanların yoksulluğu, çaresizliği ve cezaleti anlatılıyor romanda. Ayakta kalma çabasında; mahalleyi haraca keseniyle, din tacirliğiyle, kesesini doldurana, mafyasıyla, kumara ve fuhuşa batanıyla, kısacası hayatın ta kendisi anlatılan.

Capcanlı ve bir o kadar da hayali bir sözün sunu-yor bize. Ve bana kalırsa dolu dolu bir umut ışığıyla son noktayı şu cümleyle koyuyor eserine Latife Tekin yazmaktan hiç vazgeçmediği işçilere, yoksullara, direnenlere güvenle: "Çöp Yolu'ndaki fabrikalarda çalışan işçiler ellerinde bayraklarla sahneye çıkıncaya kadar Çiçektepe..."

